

Rekenhof

Ontwerpordonnanties houdende de begrotingen voor 2023 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Goedgekeurd in de algemene vergadering van het Rekenhof op 17 november 2022

Ontwerpordonnanties houdende de begrotingen voor 2023 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Woord vooraf

Op grond van artikel 30 van de organieke ordonnantie van 23 februari 2006 houdende de bepalingen die van toepassing zijn op de begroting, de boekhouding en de controle (OOBBC) bezorgt het Rekenhof aan het Brussels Hoofdstedelijk Parlement zijn bevindingen en commentaar die voortvloeien uit het onderzoek van de ontwerpordonnanties houdende de begrotingen voor het begrotingsjaar 2023.

Het Rekenhof heeft de ontwerpordonnanties onderzocht op grond van de begrotingsvoorstellen van de diensten van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering (DBHR) en van de te consolideren autonome bestuursinstellingen (ABI). Die informatie werd op vrijdag 28 oktober aan het Rekenhof bezorgd.

Vervolgens werd op 8 november een gewijzigde versie van de ontwerpordonnantie houdende de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2023 overgezonden aan het Rekenhof. In voorkomend geval werd rekening gehouden met de geactualiseerde gegevens over de uitvoering van de begroting van de DBHR en van de ABI voor het lopende jaar alsook met hun respectieve rekeningen van de voorgaande jaren.

In dit verslag is de informatie verwerkt die de overheid en de ministeriële kabinetten meedeelden naar aanleiding van vragen die het Rekenhof hen heeft gesteld.

INHOUD

HOOFDSTUK 1	6
Begrotingsnorm en –traject	6
1.1 Europese context	6
1.1.1 Herziening van het Europese begrotingskader	6
1.1.2 Krijtlijnen van het Europese begrotingsbeleid voor 2022 en 2023	6
1.1.3 Faciliteit voor Herstel en Veerkracht	7
1.2 Ontwerp van begrotingsplan van België	8
1.2.1 Vorderingsaldo en structureel saldo	8
1.2.2 Schuldgraad	8
1.2.3 Flexibiliteitsclausules	8
1.2.4 Najaarsprognoses van de Europese Commissie	9
1.3 Conformiteit van de begroting 2023 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met het Europese kader	9
1.3.1 Instellingen die niet in de begrotingen zijn opgenomen	10
1.3.2 Inventaris van de belastinguitgaven	10
HOOFDSTUK 2	12
Begrotingssaldo, vorderingensaldo en naleving van de doelstellingen	12
2.1 Traject van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	12
2.2 Begrotingssaldi van de diensten van de regering	14
2.3 Berekening van het vorderingensaldo	15
2.3.1 Methodologie	15
2.3.2 Consolidatieperimeter	17
2.3.3 Geconsolideerd ESR-vorderingensaldo	17
2.3.4 Begrotingsverrichtingen (onderbenuttingen)	18
2.3.5 Andere neutralisering en correcties door de regering	19
2.3.6 Conclusie	20
HOOFDSTUK 3	21
Schuld	21
3.1 Geconsolideerde schuld	21
3.2 Directe schuld	22
3.3 Raming van de financieringsbehoeften in 2022 en 2023	22
3.4 Externe evaluatie van de financiële rating	23
3.5 Gewaarborgde schuld	24
HOOFDSTUK 4	25
Ontvangsten	25
4.1 Algemeen overzicht	25
4.2 Programma 06o Bijzondere financieringswet: toegekend deel van de personenbelasting (PB)	28
4.2.1 Gewestelijke PB	28
4.2.2 Dotaties	29
4.3 Programma 010 Gewestelijke belastingen	31
HOOFDSTUK 5	33
Uitgaven	33
5.1 Algemeen overzicht	33
5.1.1 Impact van de inflatie (+400,9 miljoen euro)	33
5.1.2 Energiemaatregelen (+300 miljoen euro)	35
5.2 Analyse van het beschikkend gedeelte	35

5.2.1	Organisatie van de controles door het Rekenhof en verzending van de algemene rekeningen	35
5.2.2	Begrotingen van de gedelegeerde opdrachten	37
5.2.3	Specialiteit van de begroting	37
5.2.4	Adjunct-gewestelijke boekhouder	37
5.2.5	Vrijstelling van vermelding van sommige gegevens uit de inventaris van de overheidsopdrachten van de diensten van de regering	38
5.2.6	Verzending van de rekeningen van de rekenplichtigen	38
5.2.7	Beheerders van voorschotten	38
5.2.8	Centralisatie van de thesaurieën van de instellingen	39
5.2.9	Uitreiking van prijzen en toekenning van giften	39
5.3	Evolutie van het uitstaand bedrag van de vastleggingen	39
5.4	Commentaar en opmerkingen over de belangrijkste kredietevoluties	40
5.4.1	Opdracht 03 – Gemeenschappelijke initiatieven van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	40
5.4.2	Opdracht 06 – Financieel en budgettair beheer en controle	41
5.4.3	Opdracht 10 – Ondersteuning en begeleiding van de plaatselijke besturen	43
5.4.4	Opdracht 12 – Ondersteuning van economie en landbouw	44
5.4.5	Opdracht 13 – Promotie van de buitenlandse handel, het aantrekken van buitenlandse investeringen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en internationalisering van de ondernemingen	45
5.4.6	Opdracht 14 – Ondersteuning van het wetenschappelijk onderzoek	46
5.4.7	Opdracht 16 – Ondersteuning en bemiddeling bij arbeidsaanbod en -vraag	46
5.4.8	Opdracht 18 – Uitbouw en beheer van het openbaar vervoernetwerk	47
5.4.9	Opdracht 19 – Bouw, beheer en onderhoud van de gewestwegen, wegeninfrastructuur en -uitrusting	48
5.4.10	Opdracht 25 – Huisvesting en woonomgeving	48
5.4.11	Opdracht 30 – Financiering van de Gemeenschapscommissies	49
5.4.12	Opdracht 31 – Fiscaliteit	50
5.4.13	Opdracht 33 – Stedenbouw en erfgoed	50
HOOFDSTUK 6		52
	Begrotingsfondsen	52
HOOFDSTUK 7		54
	Autonome bestuursinstellingen	54
7.1	Algemeen overzicht	54
7.2	Net Brussel, Gewestelijk Agentschap voor Netheid (GAN)	56
7.2.1	Ontvangsten	56
7.2.2	Uitgaven	57
7.3	Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (BGHFGT)	58
7.4	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM)	59
7.5	Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (WFBHG)	60
7.5.1	Ontvangsten	60
7.5.2	Uitgaven	60
7.6	Actiris	60
7.6.1	Uitgaven	60
7.7	Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Brussel (MIVB)	60
7.7.1	Ontvangsten	61
7.7.2	Uitgaven	62
7.7.3	Vergelijkende analyse van de investeringsdotaties en de investeringsuitgaven	63
7.8	Visit.brussels	64
	Bijlage 1 – Evolutie van de kredieten per opdracht	65

HOOFDSTUK 1

Begrotingsnorm en –traject

1.1 Europese context

1.1.1 Herziening van het Europese begrotingskader

In 2021 hervatte de Europese Commissie het publieke debat over het Europese begrotingskader, dat in februari 2020 was opgestart maar als gevolg van de gezondheidscrisis was opgeschort.

Uitgaande van dit publieke debat formuleert de Europese Commissie voorstellen voor een nieuwe economische governance van de EU (en dus een vernieuwd stabiliteits- en groeipact). Die voorstellen zijn zo goed als klaar en kunnen mogelijk in de loop van november worden voorgesteld. Deze nieuwe maatregelen zouden al op 1 januari 2024 in werking kunnen treden, onmiddellijk na de desactivering van de algemene ontsnappingsclausule.

Volgens de momenteel beschikbare informatie zou de Europese Commissie een mededeling aannemen waarin het beginsel van "ownership" van de begrotingstrajecten centraal staat. Daardoor zouden de lidstaten meer flexibiliteit krijgen bij het traject voor de afbouw van hun schuld; tegelijk zou er echter ook een strenger sanctiesysteem komen.

De crisissen als gevolg van de COVID-19-pandemie en de oorlog in Oekraïne hebben de lidstaten immers met een grotere schuld opgezadeld. In verschillende van die lidstaten bedraagt de schuld intussen meer dan 100 % van het bbp. Daarom moeten die landen hun schuld jaarlijks met 2 % van het bbp afbouwen.¹ Het realiseren van de daarvoor vereiste primaire begrotingsoverschotten valt echter moeilijk te rijmen met de noodzakelijke investeringen en uitgaven voor het relanceplan *Next Generation* van de EU en de Green Deal voor Europa.

1.1.2 Krijtlijnen van het Europese begrotingsbeleid voor 2022 en 2023

Gezien de gezondheidscrisis en de economische crisis activeerden de Europese instellingen in maart 2020 de algemene ontsnappingsclausule die vervat is in het stabiliteits- en groeipact. Die clausule heeft niet tot gevolg dat de Europese mechanismen voor toezicht op de nationale overheidsfinanciën worden opgeschort, maar biedt de lidstaten de mogelijkheid om tijdelijk af te wijken van het begrotingstraject dat ze normaal gezien moeten volgen.

Door de toegenomen onzekerheid en het verhoogde risico op sombere economische vooruitzichten als gevolg van de oorlog in Europa, de ongekende stijgingen van de energieprijzen en de blijvende verstoringen van de toeleveringsketen heeft de Commissie op 23 mei 2022 geoordeeld dat de voorwaarden voor de handhaving van de algemene ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groeipact in 2023 waren vervuld. Door die desactivering in 2024 zullen de lidstaten opnieuw de begrotingscriteria in acht moeten nemen die in normale omstandigheden gelden.²

¹ De regel van de 1/20^e bepaalt dat een lidstaat met een totale schuld hoger dan 60% van het bbp, het verschil tussen zijn totale schuld en deze 60%-drempel elk jaar met 1/20^e moet verminderen, gemiddeld over drie jaar.

² Zoals hierboven is aangegeven, zou het bij de criteria kunnen gaan om die uit het hernieuwde stabiliteits- en groeipact.

Op verzoek van de Commissie hebben de lidstaten eind april 2022 toch hun stabiliteitsprogramma's 2022-2025 ingediend zonder rekening te houden met deze mogelijke verlenging en deze programma's opgesteld met inachtneming van de begrotingsbeginselen die van toepassing zijn in een normale economische situatie, te weten het uitwerken van een begrotingsstrategie die de afbouw van de overheidstekorten vooropstelt, de houdbaarheid van de overheidsschuld waarborgt en tegemoetkomt aan het streven naar Europese economische coördinatie. De Commissie heeft de lidstaten ook aangemoedigd hun beleid voor duurzame investeringen te versterken.

1.1.3 Faciliteit voor Herstel en Veerkracht³

De Faciliteit voor herstel en veerkracht (FHV) werd ingevoerd in 2021 en vormt één van de belangrijkste instrumenten van de Europese Unie op het vlak van investeringsbeleid. Ze is onderdeel van een groter pakket maatregelen, namelijk het plan *NextGenerationEU*, waarvan de hoofddoelstelling erin bestaat de landen financiële middelen aan te reiken om de economische en sociale achteruitgang te bestrijden die volgde op de COVID-19-gezondheids crisis. De FHV moedigt uitgaven voor de energie- en digitale transitie aan en bevordert zo de weerbaarheid bij toekomstige economische crisissen. Zo vloeit minstens 37% van de enveloppe van het plan naar de milieutransitie en minstens 20% naar de digitale transitie.

De FHV stelt in totaal 723,8 miljard euro ter beschikking van de lidstaten, waarvan 385,8 miljard euro in de vorm van leningen en 338 miljard euro in de vorm van subsidies. Die middelen moeten worden gebruikt voor investeringsprojecten die beantwoorden aan verschillende voorwaarden op het vlak van doelstelling, uitvoering en planning.

Het deel subsidies dat initieel aan België was toegekend bedroeg 5,9 miljard euro. Overeenkomstig de FHV-verordening is de maximale financiële bijdrage voor elke lidstaat als niet-terugbetaalbare financiële steun op 30 juni 2022 geactualiseerd op basis van de Eurostatgegevens over de evolutie van de groei van het werkelijk bbp in 2020 en de globale evolutie van het werkelijk bbp voor de periode 2020-2021. De Commissie heeft het definitieve bedrag voor België vastgesteld op 4.524,6 miljoen euro, een daling met 23,6% (1,4 miljard euro).

In afwachting van een akkoord binnen het overlegcomité over de verdeling van het bedrag is in een lineaire vermindering voorzien van de enveloppen die op Belgisch niveau aan elke deelstaat worden toegewezen, zoals aangegeven in het ontwerp-begrotingsplan van België (zie **Erreur ! Source du renvoi introuvable.** *Ontwerp van begrotingsplan van België*). Op basis hiervan heeft de Brusselse regering op 20 juli 2022 beslist het totaal aan Brusselse projecten uit het nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht (PHV), gefinancierd door de FHV, te herleiden van 395,4 naar ongeveer 300 miljoen euro.

De federale regering werkt thans in samenspraak met de deelstaatentiteiten aan een aangepast nationaal investeringsplan dat opnieuw aan de Europese Unie moet worden voorgelegd. Dit plan houdt onder meer rekening met de uitvoeringsrisico's van de projecten, de inachtneming van de Europese verplichtingen en andere specifieke methodologische criteria.

De staatssecretaris voor Relance en Strategische Investerings heeft onlangs bij de Europese Commissie een semestriële verslag ingediend over de uitvoering van het Europese herstelplan, een formaliteit die een voorwaarde is voor de uitbetaling van een subsidieschijf van 950 miljoen euro, die vóór eind 2022 zou moeten worden vrijgegeven.

³ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/belgiums-recovery-and-resilience-plan_nl.

1.2 Ontwerp van begrotingsplan van België

Sinds het *twopack* op 30 mei 2013 in werking trad, zijn de lidstaten van de eurozone onderworpen aan een versterkt budgettair toezicht vanwege de Europese Commissie. Ze moeten hun ontwerp van begrotingsplan voor het komende jaar vóór 15 oktober aan de Commissie bezorgen, die er uiterlijk op 30 november een advies over formuleert en in voorkomend geval kan vragen om het ontwerp te vervolledigen of bij te sturen.

Op 15 oktober 2022 heeft België bij de Europese Commissie een ontwerp-begrotingsplan ingediend dat rekening houdt met de gevolgen van de noodmaatregelen die de verschillende overheidsniveaus hebben genomen om de COVID-19-crisis, de gevolgen van de overstromingen van 2021, de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en de stijgende energieprijzen het hoofd te bieden.

1.2.1 Vorderingsaldo en structureel saldo

Het ontwerp van begrotingsplan voorziet in 2023 in een nominaal vorderingsaldo van -5,8% van het bbp en in een structureel saldo van -4,9% van het bbp. Overeenkomstig de methodologie waarvoor de Europese Commissie opteerde in het kader van de algemene ontsnappingsclausule, worden de maatregelen ter bestrijding van de pandemie en ter ondersteuning van de economie niet geneutraliseerd bij de bepaling van het structurele saldo, ondanks het feit dat het om tijdelijke maatregelen gaat. Hetzelfde geldt in het ontwerp van het Belgisch begrotingsplan voor de maatregelen die zijn genomen als reactie op de crisis in Oekraïne en de stijging van de energieprijzen. De uitzonderlijke uitgaven als gevolg van de overstromingen in de zomer van 2021 werden daarentegen gecatalogeerd als 'niet-structurele uitgaven' ("one-off") en worden bijgevolg niet meegerekend bij de berekening van het structureel saldo.

1.2.2 Schuldgraad

De schuldgraad (brutoschuld) wordt voor de jaren 2022 en 2023 geraamd op respectievelijk 105,3% van het bbp en 108,2% van het bbp.

1.2.3 Flexibiliteitsclausules

De maatregelen die België heeft genomen naar aanleiding van de pandemie, de oorlog in Oekraïne en de stijging van de energieprijzen vallen onder de algemene afwijkingsclausule, veeleer dan onder de flexibiliteitsclausule.

De totale budgettaire impact van de bovenvermelde noodmaatregelen die in het begrotingsplan van België zijn opgenomen, wordt voor alle overheden samen op 11,2 miljard euro (2,0% van het bbp) geraamd in 2022 en op 4,8 miljard euro (0,8% van het bbp) in 2023.

In het ontwerp van begrotingsplan 2023 wordt overigens nergens op nationaal niveau gevraagd de flexibiliteitsclausule in verband met structurele hervormingen of strategische investeringen te kunnen genieten.

In de voorgaande jaren hebben de meeste deelstaatentiteiten evenwel opgeroepen tot een herziening van de flexibiliteitsclausule voor investeringen en hoewel België zich niet in de positie bevond om die clausule te mogen toepassen, hebben ze hun begroting opgesteld alsof die clausule van toepassing was. Ze hebben bij de berekening van hun vorderingsaldo uit eigen beweging en zonder het akkoord van de Europese Commissie de bedragen geneutraliseerd die bedoeld waren voor strategische investeringen.

1.2.4 Najaarsprognoses van de Europese Commissie

In haar recente najaarsprognoses⁴ raamt de Europese Commissie het vorderingensaldo van België in 2023 eveneens op -5,8 % van het bbp, het structureel saldo op -5,2 % van het bbp (in plaats van -4,9 % in het ontwerp van begrotingsplan) en de schuldenlast op 107,9 % van het bbp (in plaats van 108,2 %).

Tabel 1 Vergelijking tussen het ontwerp van begrotingsplan van België en de najaarsprognoses van de EC

	Ontwerp van begrotingsplan	Najaarsprognoses van de EC
2022		
Vorderingensaldo	-5,2 %	-5,2 %
Structureel saldo	-4,9 %	-5,6 %
Overheidsschuld	105,3 %	106,2 %
2023		
Vorderingensaldo	-5,8 %	-5,8 %
Structureel saldo	-4,9 %	-5,2 %
Overheidsschuld	108,2 %	107,9 %

Volgens de prognoses van de Europese Commissie zou het structureel saldo 2023 van België dus verbeteren met 0,4 % in vergelijking met 2022 tot -5,2 % van het bbp.

1.3 Conformiteit van de begroting 2023 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met het Europese kader

In het raam van het *sixpack* bepaalt richtlijn 2011/85/EU van de Raad van 8 november 2011 de regels voor de eigenschappen die de begrotingskaders van de lidstaten moeten vertonen om te garanderen dat ze hun verplichting inzake buitensporige overheidstekorten nakomen. Die is in nationaal recht⁵ omgezet door de wet van 10 april 2014⁶ tot wijziging van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof.⁷

De verantwoordingsstukken die elke gemeenschap en elk gewest bij hun begrotingen moeten voegen, zijn daarin opgesomd. Bovendien kadert de begroting van die entiteiten in een begrotingskader op middellange termijn dat de legislatuur beslaat en een minimale periode van drie jaar. Het moet worden aangevuld met een meerjarenprogrammatische die voortvloeit uit het begrotingskader op middellange termijn. De algemene bepalingenwet detailleert welke elementen daarin moeten worden opgenomen.

⁴ Europese Commissie, Economische najaarsprognoses 2022, gepubliceerd op 11 oktober 2022.

⁵ Het voornaamste doel van die richtlijn bestaat erin lidstaten ertoe te verplichten te beschikken over een alomvattend systeem voor overheidsboekhouding, hun begrotingsprogrammatische te baseren op realistische en actuele macro-economische prognoses, te beschikken over cijfermatige begrotingsregels, een meerjarenbegrotingsvisie te ontwikkelen, te zorgen voor begrotingscoördinatie tussen de subsectoren, de budgettaire verantwoordelijkheden te verdelen onder de subsectoren, informatie over alle instellingen en fondsen, over de fiscale uitgaven, over de voorwaardelijke verplichtingen en de waarborgen te publiceren en in aanmerking te nemen.

⁶ Wet van 10 april 2014 tot wijziging, met het oog op de gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2011/85/EU, van de wet van 16 mei 2003.

⁷ Hierna de 'algemene bepalingenwet' genoemd.

Wat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreft, vermelden de artikelen 11 en 21 van de OOBBC welke documenten en informatie elk jaar in de algemene toelichting moeten worden opgenomen.

Het Rekenhof stelt vast dat de algemene toelichting van de begroting 2023 de vereiste informatie verschaft, met uitzondering van de hierna uiteengezette hiaten.

1.3.1 Instellingen die niet in de begrotingen zijn opgenomen

Artikel 16/11, 2°, van de algemene bepalingenwet bepaalt dat de documenten ter informatie bij en ter verantwoording van de begroting alle instellingen en fondsen moeten vermelden die niet in de begrotingen zijn opgenomen maar die deel uitmaken van de consolidatieperimeter zoals bepaald door het Instituut voor de Nationale Rekeningen, alsook een analyse van de impact van die instellingen en fondsen op het vorderingensaldo en op de overheids-schuld.

Volgens de lijst die de Nationale Bank op 19 oktober 2022 publiceerde, omvatte de consolidatieperimeter van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 59⁸ actieve eenheden geklasseerd in de institutionele subsector van de deelstaatoverheden (S.1312), waarvan één niet actief⁹ is, één dubbel telling en het Parlement, in totaal dus 56 te consolideren eenheden. Enkel de begrotingen (uitgaven en ontvangsten) van 23¹⁰ eenheden uit deze lijst zijn echter geconsolideerd met die van de diensten van de regering. De ontwerp-begroting voorziet immers afwijkingen van het toepassingsgebied van de OOBBC¹¹, enkel de autonome bestuursinstellingen van eerste en tweede categorie worden geconsolideerd, respectievelijk in de artikelen 11 en 12 van het ontwerp van ordonnantie houdende de algemene uitgavenbegroting.

Het Rekenhof merkt op dat met miskenning van artikel 16/11, 2°, van de algemene bepalingenwet, de algemene toelichting geen opsomming bevat van de 33 instellingen die nochtans deel uitmaken van de consolidatieperimeter van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De begrotingen van die instellingen zijn niet geconsolideerd voor de berekening van het vorderingensaldo in ESR-termen en de impact ervan op dat saldo¹² is niet geanalyseerd.

1.3.2 Inventaris van de belastinguitgaven

Artikel 16/11, 3°, van de wet houdende algemene bepalingen stelt dat een inventaris van de belastinguitgaven bij het ontwerp van begroting moet worden gevoegd. Deze inventaris moet alle kortingen, verminderingen en uitzonderingen op het algemeen stelsel van de belastingheffing omvatten die tijdens het begrotingsjaar gelden ten gunste van de belastingplichtigen of van economische, sociale of culturele activiteiten. De inventaris moet gedetailleerde informatie geven over de gevolgen van de gewestelijke belastinguitgaven voor de ontvangsten.

⁸ In vergelijking met de in april 2022 gepubliceerde lijst, die 62 eenheden bevatte, zijn twee eenheden die op 31 augustus 2022 juridisch niet meer bestaan (afsluiting door vereffening of fusie door overneming), geschrapt: het Fonds voor de financiering van het waterbeleid (FFW) en Research in Brussels (RIB).

⁹ Reservefonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

¹⁰ De facto 22 omdat de begrotingen van de MIVB en de NV Citeo zijn gegroepeerd.

¹¹ Artikel 14, 1° lid, van het ontwerp van ordonnantie houdende de algemene uitgavenbegroting van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor het begrotingsjaar 2023: "In afwijking van artikel 2, 2°, van de ordonnantie bevat de gewestelijke entiteit de diensten van de regering en de autonome instellingen opgesomd in de artikelen 11 en 12 van deze ordonnantie."

¹² De impact op de overheidsschuld van niet-geconsolideerde instellingen is nochtans wel opgenomen in de algemene toelichting (zie punt 3.1 *Geconsolideerde schuld*).

Het Rekenhof stelt vast dat daarover geen informatie is terug te vinden in de algemene toelichting.

HOOFDSTUK 2

Begrotingssaldo, vorderingensaldo en naleving van de doelstellingen

2.1 Traject van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het traject uit de meerjarenprojectie 2022-2026 zoals voorgesteld in de algemene toelichting is opgesteld op basis van de economische begroting van september 2022, de meerjarenvooruitzichten van het Planbureau van juni 2022 en de meest recente fiscale kencijfers van de FOD Financiën en van Brussel Fiscaliteit.

De startbasis van de projectie (-1.458,5 miljoen euro) is het geconsolideerde ESR-vorderingensaldo dat in de initiële begroting 2022 op -1.354,2 miljoen euro was geraamd, waarop een negatieve correctie van 104,3 miljoen euro¹³ is toegepast. De uitvoerende macht verantwoordt deze correctie door rekenfouten, vastgesteld in de gewestelijke consolidatie, die het gevolg zijn van de overdrachten aan eenheden die tot de ESR-perimeter van het gewest behoren maar waarvan de volledige begroting nog niet werd geconsolideerd in de begroting van de gewestelijke entiteit.

Op deze startbasis wordt een eerste rectificatie uitgevoerd om de geraamde jaarlijkse verschillen qua ontvangsten en uitgaven ten opzichte van dat saldo te integreren, om aldus tot de respectieve ESR-vorderingensaldi van de desbetreffende periode te komen.

In die rectificatie is de beslissing opgenomen om de impact van de Europese fondsen in het kader van de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (FHV) zichtbaar te maken in het traject. Die impact wordt immers elk jaar afgetrokken van de ESR-vorderingensaldi en vervolgens opgenomen in een correctielijn in de tabel van het traject.

In dat verband stelt het Rekenhof een gebrek aan coherentie vast in de presentatie van de begrotingsuitdagingen. De regering herneemt die correctielijn namelijk niet bij haar berekening van het vorderingensaldo (cf. punt 2.3 *Berekening van het vorderingensaldo*). In die berekening zijn de ontvangsten uit de Europese FHV-fondsen immers rechtstreeks opgenomen in de ESR-vorderingensaldi. Bijgevolg verschillen de geconsolideerde ESR-vorderingensaldi in de aangepaste begroting 2022 (-1.733,1 miljoen euro) en in de initiële begroting 2023 (-1.374,2 miljoen euro), zoals vermeld in de tabel met betrekking tot die berekening, van de overeenstemmende saldi vermeld in de tabel van het traject (-1.832,4 miljoen euro en -1.449,2 miljoen euro). De verschillen zijn gelijk aan de bedragen ingeschreven in de FHV-correctielijn: respectievelijk 98,4 miljoen euro¹⁴ voor het jaar 2022 en 75 miljoen euro voor het jaar 2023.

In een tweede fase worden correcties toegepast. Die omvatten de geraamde onderbenuttingen van kredieten, neutraliseren bepaalde uitgaven en voeren ESR-correcties uit.

¹³ Verklaard ten belope van 103,4 miljoen euro.

¹⁴ Waaronder een verschil van 0,9 miljoen euro dat niet verklaard kon worden.

Rekening houdend met de rectificaties en correcties zou er volgens de regering opnieuw een structureel evenwicht moeten zijn in 2024.

De geraamde aangroei van de jaarlijkse schuldenlast komt overeen met de ESR-vorderingsaldi (1), verminderd met de geraamde onderbenuttingen en de bedragen voor het Europees herstel en de Europese veerkracht. Voor 2023 is de schuldenlast bijvoorbeeld bepaald op 1.164,2 miljoen euro (1.449,2 min 210 min 75).

De volgende tabel geeft een samenvatting ervan.

Tabel 2 Traject 2022-2026 (algemene toelichting)

	2022 (aangepast)	2023	2024	2025	2026
Startbasis: ESR-VS 2022 initieel	-1.458,5	-1.458,5	-1.458,5	-1.458,5	-1.458,5
Impact ontvangsten – uitgaven	-373,9	9,3	680,0	784,7	893,1
ESR- vorderingensaldo (1)	-1.832,4	-1.449,2	-778,5	-673,8	-565,4
Correcties (2)	1.144,5	963,9	778,5	673,8	565,4
Onderbenutting	240,0	210,0	240,0	240,0	240,0
Neutralisering door de regering van strategische investeringen	374,9	428,9	500,0	400,0	300,0
COVID-19-crisismaatregelen	278,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Maatregelen i.v.m. Oekraïne	100,0	50,0	0,0	0,0	0,0
Maatregelen i.v.m. energie	0,0	200,0	0,0	0,0	0,0
Europese faciliteit voor herstel en veerkracht	98,4	75,0	38,5	33,8	25,4
Overstromingen Wallonië	6,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Andere ESR-correcties	46,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Gecorrigeerd ESR-vorderingensaldo (3)=(1)+(2)	-687,9	-485,3	0,0	0,0	0,0
Schuldenlast	1.447,8	1.164,2	500,0	400,0	300,0

Bron: algemene toelichting

(in miljoen euro)

Om het ESR-vorderingensaldo (1) te ramen, voegt de regering in eerste instantie jaarlijks haar raming van diverse positieve en negatieve impacten toe aan het bedrag van de startbasis. De positieve impacten vloeien voort uit geraamde bijkomende ontvangsten, uit het feit dat uitgaven uit de initiële begroting 2022 niet worden hernomen of worden verminderd, en uit diverse besparingsmaatregelen of “nog te beslissen” maatregelen. De negatieve impacten vloeien voort uit bijkomende uitgaven, uitgaven voor nieuw beleid, uitgaven voor investeringen of gerichte uitgaven (maatregelen in verband met de crisis in Oekraïne en in verband met de energiecrisis). Die totale impacten schommelen tussen -373,9 miljoen euro in de aangepaste begroting 2022 en +893,1 miljoen euro in 2026.

De regering verantwoordt de besparingsmaatregelen en de “nog te beslissen” maatregelen als volgt:

- De besparingsmaatregelen kaderen in het programma Optiris (Optimalisering van Prestaties en Institutionele Transitie) voor het beheer van de gewestelijke openbare instellingen, dat op 5 mei 2022 werd goedgekeurd door de regering. In de initiële begroting 2023 voorziet de projectie een besparing van 67 miljoen euro (60 miljoen euro aan structurele besparingen binnen de gewestelijke entiteit en 7 miljoen euro aan besparingen voortvloeiend uit een vermindering van de facultatieve subsidies met 3%). In 2024 wordt het beoogde bedrag aan structurele besparingen overeenkomstig de beslissing van 20 juli 2022 opgetrokken tot 120 miljoen euro, plus nog eens 7 miljoen euro. Het totaal (127 miljoen euro) wordt telkens hernomen tot 2026.

- Vanaf 2024 tot in 2026 zijn toenemende bedragen aan uitgavenverminderingen ingeschreven bij de “nog te beslissen” maatregelen (gemiddeld 621 miljoen euro per jaar). De algemene toelichting verstrekt weinig informatie daaromtrent. De uitgavenverminderingen zouden onder meer moeten voortvloeien uit meerjarige rationaliseringsprocessen die focussen op meer doeltreffende en doelmatige uitgaven (“spending reviews”).

Bij de uitgavenramingen merkt het Rekenhof op dat de middelen die bestemd werden voor nieuwe uitgaven (plannen i.v.m. Klimaat, Huisvesting, Werkgelegenheid/opleiding, Herstel, Good move...) vanaf 2024 op 86 miljoen euro worden geraamd.

In een tweede fase voert de regering op die ESR-vorderingensaldi (1) diverse correcties uit (2): vermoede onderbenuttingen van kredieten, neutralisering van uitgaven in verband met strategische investeringen en de Europese FHV-fondsen, zoals al werd uiteengezet. De neutralisering, op grond van de algemene ontsnappingsclausule, van de uitgaven in verband met de COVID-19-crisis, de crisis in Oekraïne en de stijgende energieprijzen stopt voor de eersten in 2023 en voor de laatste twee vanaf 2024.

Het Rekenhof stelt vast dat het structurele evenwicht dat wordt vermeld voor de jaren 2024 tot 2026, deels wordt bereikt dankzij de neutralisering van investeringsuitgaven (gemiddeld 400 miljoen euro per jaar). Het traject omvat immers niet de investeringen in verband met mobiliteit (renovatie van de tunnels, uitbreiding van het metronet, elektrische installatie om de performantie en veiligheid van het net te garanderen, uitbreiding van het tramnet, elektrificatie en renovatie van de busvloot). De Brusselse regering meent die uitgaven te mogen neutraliseren op grond van de flexibiliteitsclausule die vervat is in de Europese regelgeving.

Het Rekenhof herinnert eraan dat België in de huidige stand van de Europese regelgeving niet in aanmerking komt voor de toepassing van die clausule. Het INR heeft die uitgaven derhalve niet geneutraliseerd in zijn berekening van het vorderingensaldo. De door het INR becijferde saldi voor de jaren 2019 (-697,3 miljoen euro), 2020 (-1.291 miljoen euro) en 2021 (-1.391 miljoen euro) verschillen sterk van de saldi in de vorige trajecten, namelijk een nulsaldo, een saldo van -517,6 miljoen euro en een saldo van -914 miljoen euro.

2.2 Begrotingssaldi van de diensten van de regering

De ontwerpen van initiële begroting 2023 vermelden een brutosaldo van -500,1 miljoen euro, d.i. een verslechtering met 28,6 miljoen euro ten opzichte van de aangepaste begroting 2022. Die verslechtering is het gevolg van de hogere ontvangstenramingen (+ 318,5 miljoen euro) en van het optrekken van de uitgavenmachtigingen (+ 347,1 miljoen euro).

Tabel 3 Begrotingssaldi 2022-2023

		Ontwerp van initiële be- grotting 2023	Aangepaste begroting 2022	Verschil
Ontvangsten		7.127.379	6.808.918	318.461
Uitgaven (vereffeningen)		7.627.525	7.280.475	347.050
Brutobegrotingssaldo	(1)	-500.146	-471.557	-28.589
Opbrengsten van leningen (codes 9)*	(2)	1.500.000	1.800.000	-300.000
Aflossingen van de schuld (codes 9)*	(3)	225.223	223.785	1.438
Nettobegrotingssaldo	(4)= (1)-(2)+(3)	-1.774.923	-2.047.772	272.849

Bron: tabel opgesteld door het Rekenhof op basis van de begrotingsdocumenten (in duizend euro)

(*) Zonder de leningopbrengsten en zonder de aflossingen van het Fonds voor het beheer van de gewest-schuld waarvan de identieke bedragen (133,5 miljoen euro) elkaar opheffen.

Het nettobegrotingsaldo belooft -1.774,9 miljoen euro, wat een verbetering is met 272,8 miljoen euro in vergelijking met de aangepaste begroting 2022. Dat is voornamelijk te verklaren door de daling van de leningopbrengsten (-300,0 miljoen euro, ingeschreven met een code 9).

2.3 Berekening van het vorderingensaldo

2.3.1 Methodologie

Overeenkomstig de ESR-methodologie moeten op de begrotingsaldi van de ontwerpbegrotingen verschillende correcties worden toegepast om te komen tot het vorderingensaldo van de entiteit.

De elementen van die berekening staan op het einde van het beschikkend gedeelte van de ontwerpordonnantie houdende de algemene uitgavenbegroting 2023.

De regering heeft de verrichtingen van de autonome bestuursinstellingen (ABI) die met de verrichtingen van de DBHR moeten worden geconsolideerd, gegroepeerd volgens hun economische code. Voor de economische hergroepering werd de methode gebruikt die het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) zal toepassen bij de berekening ex post van het ESR-vorderingensaldo. Die methode is gebaseerd op de uitvoering van de begroting door de ontvangsten en de uitgaven te schrappen die in principe niet mogen meetellen bij de berekening van het ESR-saldo. De verrichtingen in kwestie zijn hoofdzakelijk interne verrichtingen van de gewestelijke entiteit, met name de subsidies (dotaties) van de DBHR aan de geconsolideerde instellingen en de andere interne overdrachten.

Het Rekenhof analyseert hierna de berekening van het door de regering vastgestelde saldo. De volgende tabel geeft daar een samenvatting van en vermeldt enkel de saldi van de verrichtingen van de DBHR, van de geconsolideerde instellingen en van de gewestelijke consolidatie¹⁵.

¹⁵ De gedetailleerde presentatie van de regering vermeldt de ontvangsten- en uitgavenverrichtingen van de DBHR, van de geconsolideerde instellingen en van de gewestelijke consolidatie.

Tabel 4 Vorderingensaldo 2022-2023 (cijfers van de regering)

		Initieel 2023	Aangepast 2022	Vershil
Brutobegrotingssaldo DBHR		2.704.424	2.670.050	34.374
Brutobegrotingssaldo geconsolideerde instellingen		-3.169.347	-3.075.883	-93.464
Geconsolideerd brutobegrotingssaldo	(a)	-464.923	-405.833	-59.090
Saldo codes 9 DBHR		-1.274.777	-1.576.215	301.438
Saldo codes 9 geconsolideerde instellingen		-113.794	-145.010	31.216
Geconsolideerd saldo codes 9	(b)	-1.388.571	-1.721.225	332.654
Geconsolideerd nettobegrotingssaldo	(c)=(a)+(b)	-1.853.494	-2.127.058	273.564
Saldo codes 8 DBHR		96.326	119.414	-23.088
Saldo codes 8 geconsolideerde instellingen		283.016	274.516	8.500
Geconsolideerd saldo codes 8	(d)	379.342	393.930	-14.588
Geconsolideerd ESR-vorderingensaldo	(e)=(c)+(d)	-1.474.152	-1.733.128	258.976
Herbestemming van de beschikbare kredieten	(f)	100.000	0	100.000
Geconsolideerd ESR-vorderingensaldo na herbestemming van de beschikbare kredieten	(g)=(e)-(f)	-1.374.152	-1.733.128	358.976
Begrotingsverrichtingen (onderbenutting kredieten)	(h)	210.000	242.100	-32.100
ESR-vorderingensaldo na begrotingsverrichtingen	(i)=(g)+(h)	-1.164.152	-1.491.028	326.876
Verrichtingen "buiten doelstelling"	(j)	678.900	759.903	-81.003
Neutralisering uitgaven van strategische investeringen		428.900	374.928	53.972
Flexibiliteitsclausule COVID (9)		0	278.375	-278.375
Faciliteit voor Herstel en Veerkracht		0	0	0
Overstromingen		0	6.600	-6.600
Hulp Oekraïne		50.000	100.000	-50.000
Steu maatregelen i.v.m. energie		200.000	0	200.000
ESR-vorderingensaldo na verrichtingen "buiten doelstelling"	(k)=(i)+(j)	-485.252	-731.125	245.873
Andere ESR-correcties	(l)	0	57.200	-57.200
Door de regering gecorrigeerd ESR-vorderingensaldo	(m)=(k)+(l)	-485.252	-673.925	188.673

Bron: tabel opgesteld door het Rekenhof op basis van de begrotingsdocumenten (in duizend euro)

Het ESR-vorderingensaldo "na begrotingsverrichtingen", zoals opgesteld door de Brusselse regering, belooft -1.164,2 miljoen euro. Dat is een verbetering met 326,9 miljoen euro in vergelijking met de aangepaste begroting 2022.

Vervolgens wordt dat saldo gecorrigeerd door de uitgaven te neutraliseren die worden beschouwd als "buiten doelstelling" (678,9 miljoen euro).

Het door de regering gecorrigeerde ESR-vorderingensaldo wordt tot besluit geraamd op -485,3 miljoen euro. In vergelijking met de aangepaste begroting 2022 is dat een verbetering met 188,7 miljoen euro.

Het INR zal de berekening ex post uitvoeren, op basis van de geconsolideerde ontvangsten en uitgaven.

Binnen de grenzen van de informatie waarover het Rekenhof kon beschikken, heeft het de gegevens nagekeken die werden gebruikt om het vorderingensaldo van het jaar 2023 te berekenen. De analyse heeft voornamelijk betrekking op de correcties die zijn uitgevoerd tussen het voorliggende ontwerp van initiële begroting en de aanpassing van de begroting 2022.

2.3.2 Consolidatieperimeter

Zoals uiteengezet in punt 1.3.1 *Instellingen die niet in de begrotingen zijn opgenomen*, heeft de Brusselse regering beslist om slechts 22 van de 56 actieve eenheden van de ESR-perimeter van het gewest te consolideren. De ABI van eerste en tweede categorie die worden geconsolideerd, worden respectievelijk opgesomd in de artikelen 11 en 12 van de ontwerpordonnantie houdende de algemene uitgavenbegroting.

Bovendien preciseren de artikelen 13 en 14 van die ontwerpordonnantie dat de berekening van de geconsolideerde begroting van de gewestelijke entiteit ook rekening houdt met:

- verrichtingen uitgevoerd in het kader van opdrachten die zijn gedelegeerd aan eenheden die niet tot de gewestelijke ESR-perimeter behoren¹⁶; de kredieten (ontvangsten en uitgaven) in verband met die verrichtingen nemen de vorm aan van begrotingen van fictieve instellingen die worden geconsolideerd in de begroting van de gewestelijke entiteit;
- overdrachten naar eenheden die tot de ESR-perimeter van het gewest behoren, maar waarvan de begroting nog niet in haar geheel is geconsolideerd in de begroting van de gewestelijke entiteit.

Het Rekenhof kon de berekening van de geconsolideerde begroting van de gewestelijke entiteit (aan het einde van het beschikking gedeelte) niet verifiëren aan de hand van de informatieve en verantwoordende documenten die bij de begroting zijn gevoegd. De analyse over het vorderingensaldo van de eenheden die tot de ESR-perimeter van het gewest behoren, ontbreekt namelijk. Deze analyse is nochtans vereist volgens artikel 16/11 van de algemene bepalingenwet van 16 mei 2003 de verplichting oplegt (cf. punt 1.3.1 *Instellingen die niet in de begrotingen zijn opgenomen*).

Volgens de berekening van de regering bedraagt het geconsolideerde brutobegrotingssaldo van de gewestelijke entiteit -464,9 miljoen euro, d.i. een verslechtering met 59,1 miljoen euro ten opzichte van de aangepaste begroting 2022. Dat is het gevolg van een positief verschil op het niveau van het brutosaldo van de DBHR (+34,4 miljoen euro) en van een negatief verschil op het niveau van het brutosaldo van de geconsolideerde instellingen (-93,5 miljoen euro).

2.3.3 Geconsolideerd ESR-vorderingensaldo

De overgang van het geconsolideerde brutobegrotingssaldo naar het ESR-vorderingensaldo vereist dat de ontvangsten- en uitgavenverrichtingen van de groepen 8 en 9 van de economische classificatie worden geëlimineerd want ze worden beschouwd als financiële verrichtingen zonder weerslag op het vorderingensaldo.

¹⁶ Als volgt opgesomd in artikel 13 van het beschikking gedeelte:

- 1° Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - citydev.brussels (GOMB) (gedelegeerde opdrachten);
- 2° nv Maatschappij voor Stedelijke Inrichting (MSI) (gedelegeerde opdrachten);
- 3° nv St'art (gedelegeerde opdrachten);
- 4° finance&invest.brussels (GIMB) (gedelegeerde opdrachten).

De code 9-verrichtingen¹⁷ van de economische classificatie voor alle geconsolideerde initiële begrotingen sluiten met een ESR-correctie van -1.388,6 miljoen euro, wat neerkomt op een positief verschil van 332,7 miljoen euro met de aangepaste begrotingen 2022. Die verbetering vloeit voor een groot deel voort uit de vermindering van de geplande leningen die zijn ingeschreven in de middelenbegroting van de DBHR (-300 miljoen euro).

Het saldo van de kredietverleningen en deelnemingen (KVD)¹⁸ die zijn ingeschreven onder code 8 in de geconsolideerde initiële begrotingen belooft 379,3 miljoen euro, d.i. een daling met 14,6 miljoen euro. Die is het gevolg van het negatieve verschil (-23,1 miljoen euro) van het saldo van de codes 8 van de DBHR, dat wordt getemperd door het positieve verschil van het saldo van de codes 8 van de geconsolideerde instellingen (+8,5 miljoen euro).

De optelling van de geconsolideerde saldi van de verrichtingen codes 8 en 9 bij het geconsolideerde brutobegrotingssaldo levert een geconsolideerd ESR-vorderingensaldo (e) op van in totaal -1.474,2 miljoen euro, wat een verbetering is met 259,0 miljoen euro in vergelijking met de aangepaste begroting 2022.

Het Rekenhof stelt vast dat de berekening van de regering resulteert in een ESR-vorderingensaldo van -1.374,2 miljoen euro. Dat verschil (+100 miljoen euro) is te verklaren door het feit dat een negatieve correctie van 100 miljoen euro die werd toegepast op de totale ESR-uitgaven, werd meegenomen in de gedetailleerde berekening van de regering, onder de noemer “herschikking beschikbare middelen”¹⁹. Die correctie is in de voorgaande tabel vermeld als een positieve correctie van 100 miljoen euro, om te komen tot het ESR-vorderingensaldo “na herbestemming van de beschikbare kredieten” van -1.374,2 miljoen euro, dat overeenstemt met het door de regering geraamde saldo.

2.3.4 Begrotingsverrichtingen (onderbenuttingen)

De regering heeft het bedrag van de begrotingsverrichtingen die een positieve impact hebben op het vorderingensaldo bepaald op 210,0 miljoen euro (-32,1 miljoen euro in vergelijking met de aangepaste begroting 2022). Die correctie bestaat uitsluitend uit het vermoede bedrag aan onderbenuttingen van begrotingskredieten voor alle begrotingen samen.

De in het voorgaande jaar vastgestelde onderbenuttingen beliepen 681 miljoen euro, zo blijkt uit de berekening van het vorderingensaldo 2021 die werd uitgevoerd door de gewestelijke administratie en die is voorgesteld in het ontwerp van uitgavenordonnantie²⁰, ofwel 741 miljoen euro volgens de berekening van dat saldo (vóór correcties) door het INR²¹. Rekening houdend met de ook in 2020 vastgestelde onderbenuttingen (577 miljoen euro) lijkt de in de initiële begroting 2023 uitgevoerde correctie coherent.

¹⁷ Aflossingen van de schuld verminderd met de leningopbrengsten.

¹⁸ Kredietverleningen verminderd met de bijbehorende terugbetalingen, en deelnemingen verminderd met de bijbehorende vereffeningen.

¹⁹ Een krediet van 100 miljoen euro is als provisie ingeschreven in programma 001 van opdracht 06, om uitgaven te dekken voor de eigen energiekosten van de gewestelijke entiteit. Die provisie zal worden gestijfd door een blokkering van administratieve kredieten, via bewarende maatregelen.

²⁰ Dat is het verschil tussen het ESR-vorderingensaldo zoals geraamd in de aangepaste begroting 2021 (-2.122 miljoen euro) vóór begrotingsverrichtingen en buiten doelstelling, en datzelfde gerealiseerde saldo (-1.441 miljoen euro). Die berekening houdt rekening met zowel de onderbenuttingen van uitgavenkredieten als met ontvangstenoverschotten.

²¹ Cf. 27^e boek van het Rekenhof voorgelegd aan het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en aan de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, blz. 15 en blz. 41.

https://www.rekenhof.be/Docs/27e_c_obs_br.pdf.

2.3.5 Andere neutraliseringen en correcties door de regering

De regering verwerkt in haar berekening van het vorderingensaldo een correctie met 678,9 miljoen euro aan uitgaven die ze beschouwt als verrichtingen “buiten doelstelling”, d.w.z. verrichtingen die volgens de regering kunnen worden geweerd uit de berekening voor het bepalen van dat saldo. Ze bestaan uit de volgende elementen.

2.3.5.1 Neutralisatie van sommige investeringsuitgaven

De regering houdt in haar berekening van het vorderingensaldo geen rekening met 428,9 miljoen euro²² aan uitgaven voor strategische en grootschalige investeringen omdat ze van oordeel is daarvoor een beroep te kunnen doen op de flexibiliteitsclausule voor investeringen.

Het Rekenhof herinnert eraan dat België in de huidige stand van de Europese regelgeving niet in aanmerking komt voor die flexibiliteitsclausule voor investeringen.

Tabel 5 Strategische investeringen 2022-2023 (vereffeningskredieten)

Basisallocatie	Benaming	Initieel 2023	Aangepast 2022
18.002.11.05.7340	Uitgaven voor investeringswerken met betrekking tot de bouwwerken en uitrusting voor metro en premetro	86.000	76.360
18.002.11.09.7340	Uitgaven aan de MIVB verbonden aan investeringswerken met betrekking tot de bouwwerken en uitrusting voor metro en premetro	2.500	2.500
18.003.16.03.6141	Bijzondere dotatie aan de MIVB voor de grote investeringen in het openbaar vervoer die niet gedekt worden door Beliris	286.922	264.155
19.002.11.15.7310	Investeringsuitgaven voor de grote en totale renovatie van de tunnels	53.523	29.900
Totaal		428.945	372.915

(in duizend euro)

2.3.5.2 Algemene afwijkingsclausule (flexibiliteit “COVID”)

In 2023 is voor de bepaling van het vorderingensaldo geen enkele neutralisering meer uitgevoerd van uitgaven in samenhang met de COVID-19-crisis. Volgens de meerjarenprojectie zouden de uitgaven die onder die noemer behouden blijven in de begroting 2023 en in de volgende begrotingen tot 2026, zich beperken tot zo’n tien miljoen euro²³.

2.3.5.3 Faciliteit voor herstel en veerkracht

Net zoals in de aangepaste begroting 2022 is ter zake geen enkele correctie uitgevoerd. De uitgavenkredieten die het gewest in de geconsolideerde begroting van de gewestelijke entiteit heeft ingeschreven in het kader van de FHV (75,0 miljoen euro in 2023) worden immers gecompenseerd door eenzelfde bedrag aan subsidies afkomstig van de Europese Unie in het kader van de FHV, ingeschreven in de middelenbegroting. Deel IX van de algemene toelichting omvat een lijst van de uitgaven in samenhang met FHV-projecten.

Er zullen rapporteringen gebeuren voor de Europese Unie via het federale niveau (FOD BOSA) en voor het INR, dat moet nagaan of die uitgaven en ontvangsten neutraal zijn voor het vorderingensaldo.

²² In plaats van 374,9 miljoen euro in de aangepaste begroting 2022.

²³ Namelijk -30 miljoen euro in vergelijking met de initiële begroting 2022, die 40 miljoen euro aan middelen omvatte voor de steunmaatregelen in het kader van de gezondheids crisis (zonder de middelen in samenhang met de veerkracht).

Wat de Europese ontvangsten betreft die worden verwacht in het kader van de FHV, gaf de Commissie in een document van 16 juni 2021²⁴ aan dat de toekomstige stortingen zullen afhangen van de uitvoering van een geheel van stappen en het halen van tussentijdse doelen die de vorderingen van de in de plannen voorziene hervormingen en investeringen weergeven. Behoudens uitzonderlijke omstandigheden zal de lidstaat geen nieuwe stortingen ontvangen als die doelstellingen niet zijn bereikt²⁵.

2.3.5.4 Hulp aan Oekraïne en steunmaatregelen in verband met energie

De regering neutraliseert ook de volgende uitgavenkredieten:

- een provisie van 50 miljoen euro voor de geplande uitgaven om de diverse maatregelen in verband met de opvang en integratie van Oekraïense burgers ingevolge de oorlog in Oekraïne voort te zetten. Op 13 oktober laatstleden stemde de regering ermee in dat de methode voor het uitvoeren van de strategie voor de integratie in het Brusselse weefsel van Oekraïners die tijdelijke bescherming genieten (een regeling die op 31 maart 2022 werd aangenomen) na 6 maanden zou worden aangepast. Volgens recente projecties schommelt het aantal vluchtelingen dat het Brussels Gewest in 2022 voorziet op te vangen, tussen 10.000 en 14.000 in plaats van de aanvankelijk verwachte 20.000.
- een bedrag van 200 miljoen euro, waarvan 147 miljoen euro in de vorm van een provisie, om de steunmaatregelen te dekken voor kwetsbare gezinnen, voor de non-profitsector, voor bedrijven en lokale gemeenschappen, overeenkomstig de beslissing van de regering van 13 oktober laatstleden in verband met de bijkomende reacties op de impact van de prijsstijgingen voor energie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Voor die twee types van maatregelen zal de Europese Commissie ex post moeten evalueren of het relevant is die bedragen in aanmerking te nemen in het licht van de inachtneming van de voorwaarden voor het toepassen van de algemene ontsnappingsclausule.

2.3.6 Conclusie

Het geraamde ESR-vorderingensaldo berust op een bekritiseerbare hypothese, namelijk de activering van de flexibiliteitsclausule voor het neutraliseren van 428,9 miljoen euro aan strategische investeringen, terwijl België momenteel geen aanspraak kan maken op de toepassing van die clausule.

Bovendien berust het traject op de neutralisering van 250 miljoen euro: 50 miljoen euro aan uitgaven in verband met de gevolgen van de oorlog in Oekraïne en 200 miljoen euro aan uitgaven in verband met de steunmaatregelen betreffende de impact van de prijsstijgingen voor energie. Het is aan de Europese Commissie om te beoordelen of de ontsnappingsclausule kan worden toegepast, en ten belope van welke bedragen.

Tot slot omvat de ontwerpbegroting in de consolidatieperimeter enkel de begrotingssaldi van 22 autonome instellingen op te nemen in plaats van de 56 eenheden die zijn geklasseerd in sector S.1312 volgens de lijst die de Nationale Bank op 19 oktober 2022 publiceerde. De regering heeft de impact van deze nalatigheid op haar vorderingensaldo niet geëvalueerd.

²⁴ Europese Commissie, *Next Generation EU: Questions and answers on the Recovery and Resilience Facility*, 16 juni 2021, www.ec.europa.eu.

²⁵ De Commissie zal niettemin een gedeeltelijke storting kunnen uitvoeren. Indien de lidstaat geen corrigerende maatregelen neemt, zal het aanvankelijk voor de lidstaat bestemde bedrag worden verminderd.

HOOFDSTUK 3

Schuld

Deel III van de algemene toelichting bevat een financieel verslag, dat onder meer een verslag over de toestand van de gewestsschuld en van de gewestelijke thesaurie bevat²⁶.

3.1 Geconsolideerde schuld

Dat verslag omvat onder meer het uitstaande bedrag van de geconsolideerde brutoschuld volgens de ESR 2010-norm voor de jaren 2019 tot 2021. Het omvat geen vooruitzicht voor die schuld op 31 december 2022.

De geconsolideerde brutoschuld omvat de directe schuld alsook de schuld van instellingen die tot de gewestelijke ESR-consolidatieperimeter behoren. Het verslag omvat een uitsplitsing van het uitstaande bedrag per instelling²⁷.

De volgende tabel geeft die uitstaande bedragen weer, evenals het bedrag van de geconsolideerde brutoschuld zoals dat blijkt uit de gegevens die het INR (via de Nationale Bank) publiceerde op 19 oktober 2022.

Tabel 6 Geconsolideerde schuld volgens de ESR 2010-norm op 31 december

	2021	2020	2019	Variatie 2021-2019	Variatie %
Directe gewestsschuld	7.086.521	5.827.449	4.291.766	2.794.755	65,1%
- Directe schuld (op lange termijn)	6.689.023	5.629.000	3.577.000	3.112.023	87,0%
- Vlottende schuld (op korte termijn)	397.498	198.449	714.766	-317.268	-44,4%
Andere geconsolideerde gewestelijke schulden	2.577.571	2.440.434	2.241.125	336.446	15,0%
Geconsolideerde brutoschuld Maastricht (ESR 2010)	9.664.093	8.267.883	6.532.891	3.131.202	47,9%
Creditsaldi van de instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren	-453.870	-433.553	-368.361	-85.509	23,2%
Totale nettoschuld volgens ESR 2010	9.210.223	7.834.330	6.164.530	3.045.693	49,4%
Geconsolideerde brutoschuld volgens het INR**	9.537.519	8.857.690	6.408.803	3.128.716	48,8%
<i>Verskil brutoschuld INR- Agentschap van de Schuld</i>	<i>-126.573</i>	<i>589.807</i>	<i>-124.087</i>	<i>-2.486</i>	<i>2,0%</i>

Bron: algemene toelichting en INR-publicatie van oktober 2022

(in duizend euro)

** Het INR houdt meer specifiek geen rekening met de creditsaldi van de instellingen.

Volgens het INR beliep de geconsolideerde brutoschuld 9,5 miljard euro eind 2021. Dat is een stijging met +48,8% (3,1 miljard euro) ten opzichte van het uitstaande bedrag van 31 december 2019.

²⁶ Overeenkomstig artikel 21, 3°, van de OOBBC.

²⁷ D.i. een analyse van hun impact op de overheidsschuld, zoals bepaald in artikel 16/11, 2°, van de algemenebepalingenwet.

3.2 Directe schuld

De directe schuld van het gewest is geëvolueerd van 4,3 miljard euro op 31 december 2019 naar 7,1 miljard euro op 31 december 2021, d.i. een stijging met +65,1% (+2,8 miljard euro) in twee jaar. Gelet op de toename van de schuldgraad met naar schatting 1,4 miljard euro in 2022²⁸ en met 1,2 miljard euro in 2023, volgens het meerjarentraject 2022-2026 van het gewest²⁹, zou de directe schuld kunnen oplopen tot 9,7 miljard euro op het einde van 2023 en tot 10,9 miljard euro eind 2026.

Zoals het Rekenhof aanhaalde in zijn 27^e Boek³⁰, bestaat er een verband tussen de toename van de directe schuld en de gecumuleerde begrotingstekorten van de DBHR.

3.3 Raming van de financieringsbehoeften in 2022 en 2023

Voor het jaar 2022 worden de financieringsbehoeften³¹ in samenhang met het begrotingstekort en de vernieuwing van leningen op 1.687 miljoen euro geraamd, zo blijkt uit de vooruitzichten van de maand oktober 2022 van het Agentschap van de Schuld.

Tabel 7 Raming van de financieringsbehoeften voor het jaar 2022

Raming van de financieringsbehoeften voor het jaar 2022	
Raming van het financieel tekort 2022	1.352,0
Aflossingen van leningen die aflopen in 2022 (en andere terugbetalingen)	225,0
Financiering codes 8	110,0
Geraamde financieringsbehoeften voor 2022	1.687,0

Bron: gegevens van het Agentschap van de Schuld (in miljoen euro)

Het Rekenhof stelt evenwel vast dat de raming van het financiële tekort (toename van de schuld) voor 2022 ten belope van 96 miljoen euro verschilt van het bedrag in het meerjarentraject (1.448 miljoen euro). Als alle andere elementen onveranderd blijven, zouden de financieringsbehoeften bijgevolg 1.783 miljoen euro kunnen belopen in 2022. Net als de voorgaande jaren zou een deel van die behoeften op het einde van het boekjaar kunnen worden gedekt met kortetermijnleningen (vlottende schuld).

Eind oktober 2022 was een bedrag van 1,2 miljard euro aan leningen al effectief opgehaald door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en beliep het financiële tekort (netto te financieren saldo) 1,2 miljard euro. Alle leningen die op vervaldag kwamen, waren terugbetaald (aflossingen).

²⁸ Dat bedrag strookt met het bedrag dat het Rekenhof had berekend in zijn verslag over de ontwerpen van aangepaste begrotingen 2022.

²⁹ Cf. punt 2.1 *Traject van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*.

³⁰ Cf. het 27^e Boek van het Rekenhof voorgelegd aan het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en aan de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel, oktober 2022, blz. 20. Beschikbaar op www.rekenhof.be.

³¹ Bedragen van de geconsolideerde langetermijnleningen.

Voor het jaar 2023 had het Agentschap van de Schuld zijn ramingen van de financieringsbehoeften in samenhang met het nieuwe begrotingstraject nog niet aangepast op 31 oktober 2022.

Op basis van onder meer het geraamde financiële tekort (toename van de schuld) voor het jaar 2023 en informatie van het Agentschap van de Schuld, raamde het Rekenhof die totale behoeften op 1.535 miljoen euro (waarvan 225 miljoen euro al anticipatief werd gedekt).

Tabel 8 Raming van de financieringsbehoeften voor het jaar 2023

Raming van de financieringsbehoeften voor het jaar 2023	
Raming van het financieel tekort 2023	1.164,2
Aflossingen van leningen die aflopen in 2023 (en andere terugbetalingen)	261,0
Financiering codes 8	110,0
Geraamde financieringsbehoeften voor 2023	1.535,2
Forward financieringen die de voorgaande jaren werden gesloten	-225,0
In 2023 nog te dekken externe financieringsbehoeften	1.310,2

Bron: Rekenhof en gegevens van het Agentschap van de Schuld

(in miljoen euro)

De interestlasten van de langetermijnschuld voor het jaar 2023 worden op 245,1 miljoen euro geraamd, tegenover 182,3 miljoen euro in de aangepaste begroting 2022. Dat is een stijging met 34,5% (+62,8 miljoen euro), die samenhangt met de stijging van het uitstaande bedrag van de directe schuld en met de stijging van de rentevoeten.

De gemiddelde financieringskosten van de directe schuld zouden 1,79% moeten belopen in 2022 (tegenover 2,03% in 2021) en de ramingen voor 2023 ramen deze op 2,24%.

3.4 Externe evaluatie van de financiële rating

Zoals gepreciseerd in het financiële verslag, behield het ratingbureau Standard and Poor's op 23 september 2022 de langetermijnrating op "AA-", maar het verminderde het perspectief van stabiel naar negatief.

Volgens het Agentschap van de Schuld weerspiegelen de negatieve vooruitzichten zijn mening dat het langer dan gepland zou kunnen duren om de tekorten van Brussel Hoofdstad te verminderen omdat er sprake is van buitengewone kosten zoals de kosten in verband met de inflatie en andere operationele uitgaven en investeringen, onder meer in de mobiliteitsinfrastructuur, die de schuld in fine doen toenemen.

Het Agentschap van de Schuld neemt akte van de inspanningen die het gewest levert om het tekort terug te dringen, maar stelt vast dat die inspanningen worden gehinderd door de hoge kosten waarmee de inflatie gepaard gaat, door de prijsstijgingen voor energie, door de kosten in samenhang met het conflict tussen Rusland en Oekraïne en door de aanhoudende kosten in samenhang met COVID-19. Het wijst er overigens op dat de kapitaalmarkten makkelijk toegankelijk zijn, wat wordt ondersteund door een proactief en omzichtig beheer van de schuld en van de liquide middelen, ondanks de snelle aangroei van de schuld en de huidige hoge rentevoeten. De rating zou in de komende twee jaar echter kunnen worden teruggeschroefd als de verwachte afname van het begrotingstekort van Brussel Hoofdstad zich langzamer zou voltrekken, met als gevolg dat de schuldenlast en de bijbehorende kosten zouden toenemen.

3.5 Gewaarborgde schuld

Het financiële verslag vermeldt ook het uitstaande bedrag van de gewaarborgde schuld op 31 december 2021, namelijk 3.230,4 miljoen euro, en het omvat een tabel die de link maakt tussen het bedrag van de waarborgen die worden verleend in het beschikking gedeelte van de ordonnantie houdende de initiële uitgavenbegroting 2022³², de vermoedelijke benutting ervan in 2022 en de verwachte behoeften voor het jaar 2023.

³² De bedragen werden niet gewijzigd door de ordonnantie van 6 juli 2022 houdende de aanpassing van de Algemene Uitgavenbegroting van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor het begrotingsjaar 2022.

HOOFDSTUK 4

Ontvangsten

4.1 Algemeen overzicht

Tabel 9 Raming van de ontvangsten Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (GOB)

Middelenbegroting	Uitvoering 2021	Initiële begroting 2022	Aangepast 2022	Ontwerp initieel 2023	Verskil aangepast 2022/Initieel 1 2023	Verskil in %	Ontwerp Initieel 2023 Aandeel programma
			(1)	(2)	(2) - (1)		
Bijzondere Financieringswet (Pr. 060)	2.066.672	2.125.881	2.166.219	2.507.864	341.645	15,8%	46,7%
Gewestelijke belastingen (Pr. 010)	1.449.183	1.447.923	1.493.393	1.615.916	122.523	8,2%	30,1%
Agglomeratiebevoegdheden (Pr. 080)	325.062	255.018	255.018	277.931	22.913	9,0%	5,2%
Uitrusting en verplaatsingen (Pr. 260)	156.791	163.522	170.575	190.690	20.115	11,8%	3,5%
Europese financiering plan herstel en veerkracht (Pr. 350)	51.341	0	98.369	131.548	33.179	33,7%	2,4%
Dode handen (Pr. 070)	119.265	121.651	122.186	122.760	574	0,5%	2,3%
Gewestbelastingen (Pr. 020)	103.719	113.243	111.557	114.752	3.195	2,9%	2,1%
Klimaat (Pr. 333)	4.087	73.576	73.576	93.796	20.220	27,5%	1,7%
Diverse ontvangsten (Pr. 110)	56.935	56.025	56.495	55.726	-769	-1,4%	1,0%
Gewestelijk vastgoedbeheer (Pr. 170)	2.537	2.673	8.690	42.046	33.356	383,8%	0,8%
Sociale huisvesting (Pr.310)	33.010	38.574	39.116	38.629	-487	-1,2%	0,7%
Energie (Pr. 240)	28.460	30.262	30.262	34.731	4.469	14,8%	0,6%
Ontvangsten verkeersveiligheid (Pr. 261)	27.021	26.062	22.597	27.330	4.733	20,9%	0,5%
Efficiëntiewinsten project OPTIRIS (Pr. 370)	0	0	0	20.000	20.000	-	0,4%
Hulp aan ondernemingen (Pr. 200)	26.514	18.200	20.500	18.908	-1.592	-7,8%	0,4%
Ontvangste EU verbonden met BREXIT (Pr. 231)	0	24.690	24.690	13.961	-10.729	-43,5%	0,3%
Openbaar ambt (Pr. 150)	10.288	10.012	10.277	11.886	1.609	15,7%	0,2%
Boetes, uitzonderlijke ontvangsten fiscaliteit (Pr. 021)	10.097	6.200	6.200	8.100	1.900	30,6%	0,2%
Ontvangsten Fonds afvalstoffen (Pr. 331)	3.956	3.154	3.154	7.200	4.046	128,3%	0,1%
Voormalige provinciebelastingen (Pr. 030)	6.140	7.160	6.840	6.831	-9	-0,1%	0,1%
Stedenbouw en grondbeheer (Pr. 280)	7.474	3.250	7.120	6.733	-387	-5,4%	0,1%
Gedelegeerde opdracht aan GIMB (Pr. 204)	0	1.666	8.933	6.537	-2.396	-26,8%	0,1%
Bescherming van het leefmilieu (Pr. 330)	2.718	5.390	5.390	5.400	10	0,2%	0,1%
Groene ruimten (Pr. 340)	3.635	4.042	4.042	4.870	828	20,5%	0,1%
Andere ontvangsten	14.079	8.585	10.193	9.708	-485	-4,8%	0,2%
Ontvangsten zonder Fonds Beheer schuldverrichtingen en leningopbrengsten > 1 jaar	4.508.984	4.546.759	4.755.392	5.373.853	618.461	13,0%	100,0%
Fonds schuldbeheersverrichtingen	17.490	253.526	253.526	253.526	0	0,0%	
BA 01.090.06.02.2610 (Renteontvangsten)	17.490	40.000	40.000	40.000	0	0,0%	
BA 01.090.06.01.9610 (Leningopbrengsten > 1 jaar)	0	133.526	133.526	133.526	0	0,0%	
BA 01.090.06.09 (Interesten afgeleide producten)	0	80.000	80.000	80.000	0	0,0%	
Leningopbrengsten > 1 jaar	1.240.523	1.800.000	1.800.000	1.500.000	-300.000	-16,7%	
BA 01.090.03.05.9610	1.240.523	1.300.000	1.300.000	1.000.000	-300.000	-23,1%	
BA 01.090.03.07.9610	0	500.000	500.000	500.000	0	0,0%	
TOTAAL	5.766.997	6.600.285	6.808.918	7.127.379	318.461	4,7%	

(in duizend euro)

Het ontwerp van middelenbegroting 2023 gaat uit van een totaal aan ontvangsten (inclusief leningen) van 7.127,4 miljoen euro. Dat is 318,5 miljoen euro (+4,7 %) meer dan de geraamde ontvangsten in de aangepaste begroting 2022.

Als geen rekening wordt gehouden met de ontvangsten uit leningen en de bedragen die jaarlijks worden ingeschreven voor het Fonds voor het beheer van de gewestenschuld, bedragen de ontvangsten 5.373,9 miljoen euro. In vergelijking met de aangepaste begroting 2022 is dat een stijging met 618,5 miljoen euro (+13,0 %).

Meer dan driekwart van die stijging is toe te schrijven aan de hogere ontvangstenramingen van de twee belangrijkste ontvangstenprogramma's: 060 *Bijzondere Financieringswet* (+341,6

miljoen euro) en 010 *Gewestelijke belastingen* (+122,5 miljoen euro). In punt 4.2 en 4.3 wordt hier dieper op ingegaan.

De overige stijgingen in vergelijking met de aangepaste begroting 2022 worden hieronder kort toegelicht.

In programma 170 *Gewestelijk vastgoedbeheer* (+ 33,4 miljoen euro) worden 40,0 miljoen euro ontvangsten verwacht uit verkopen van gebouwen en gronden³³. De verantwoording somt de belangrijkste op en vermeldt daarnaast 11,0 miljoen euro ontvangsten van zogenaamde 'niet-strategische onroerende goederen', die niet noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het beleid of geen erfgoedwaarde hebben. De lijst van die niet-strategische goederen die in 2023 zouden worden verkocht, is echter nog niet volledig uitgewerkt.

In programma 350 *Europese financiering van het plan voor herstel en veerkracht (PHV)* (+33,2 miljoen euro), zijn 131,5 miljoen euro Europese middelen ingeschreven, waarvan 75 miljoen euro voor de geplande uitgaven in 2023 en 56,5 miljoen euro terugbetalingen voor uitgaven die het gewest voorfinancierde in de jaren vóór 2023³⁴. De algemene toelichting bevat overzichtstabellen die de geplande uitgaven voor de PHV-projecten in 2023 en de daaropvolgende jaren (tot en met 2026) weergeven. Deze tabellen vormen de basis voor de berekening van de voorziene 75 miljoen euro aan Europese middelen voor de PHV-projecten, en legt per project de link met de betrokken basisallocaties van de algemene uitgavenbegroting.

Het overgrote deel van de ontvangsten van de agglomeratie bestaat uit de 989 opcentiemen die het heft op de onroerende voorheffing (en die ze vervolgens doorstort naar het gewest). Door het optrekken van de raming voor die belasting (zie punt 4.3) stijgen ook de ontvangstenramingen in programma 080 *Agglomeratiebevoegdheden* (+ 22,9 miljoen euro).

Programma 333 *Klimaat* (+ 20,2 miljoen euro) houdt rekening met 91,6 miljoen euro ontvangsten uit de Europese veiling van emissierechten. Die raming gaat uit van volgende drie (deel)ontvangsten: 40,6 miljoen euro nieuwe veilingopbrengsten voor 2023, 10,0 miljoen euro uit de ontbinding van het klimaatresponsabiliseringsmechanisme³⁵, en 41,0 miljoen euro achterstallen voor 2021 en 2022 (die achterstallen zouden meer dan 113 miljoen euro bedragen, maar omdat hiervan al 72,2 miljoen euro was voorzien in de aangepaste begroting 2022 heeft de regering bij de opmaak van voorliggend ontwerp enkel rekening gehouden met het resterend saldo van 41,0 miljoen euro). Die achterstallen zijn er omdat het gewest voor 2021 en 2022 nog geen veilingopbrengsten heeft gekregen bij gebrek aan een akkoord over de verdeling ervan tussen de verschillende entiteiten. Dat akkoord kwam er pas op 14 september 2022, maar moet nog geformaliseerd worden via een door alle betrokken parlementen te bekrachtigen samenwerkingsakkoord.

Hoewel het de bedoeling was dit wetgevend proces in 2022 af te ronden, zal dit volgens de laatst verkregen informatie niet meer lukken. Dit betekent dat de in de aangepaste begroting 2022 voorziene 72,2 miljoen euro dit jaar niet meer zal worden aangerekend. De regering zal daarom bij de begrotingsaanpassing 2023 een wijziging doorvoeren waarbij het hele bedrag van de emissierechten voor de jaren 2021 en 2022 wordt opgenomen.

³³ BA 02.170.03.11.7612 *Verkoop van terreinen en gebouwen aan entiteiten buiten de consolidatieperimeter*.

³⁴ Die 56,5 miljoen euro zijn code-8 ontvangsten, dus zonder impact op het vorderingensaldo.

³⁵ Het in de bijzondere financieringswet opgenomen klimaatresponsabiliseringsmechanisme, dat gewesten wilde belonen voor hun inspanningen voor de terugdringing van de uitstoot van broeikasgassen, is nooit echt in werking getreden. De middelen, zijnde de veilinginkomsten uit emissierechten van de federale overheid over de periode 2015 tot en met 2020, werden in afwachting van een akkoord geblokkeerd.

Diezelfde parlementaire procedure moet overigens ook worden gevolgd voor het vrijmaken van de 10,0 miljoen euro uit het klimaatresponsabiliseringsmechanisme. Omdat dit mechanisme verankerd is in de bijzondere financieringswet zal het federale parlement deze wet bovendien eerst moeten wijzigen.

Het Rekenhof merkt op dat het aanrekenen van deze achterstallen in 2023 vereist dat het volledige wetgevend proces dat jaar tijdig wordt afgerond. Het merkt bovendien op dat voormeld akkoord van 14 september 2022 enkel betrekking heeft op de periode 2021-2022, en dat er nog geen consensus is over de verdeling vanaf 2023. Voor dat jaar is er dus nog geen grondslag voor de vorderingen van het Brussels aandeel. De kans is reëel dat het proces niet tijdig wordt afgerond in 2023.

De hogere ramingen in het programma 260 *Uitrusting en verplaatsingen* (+20,1 miljoen euro) zijn toe te schrijven aan de hogere federale mobiliteitsdotatie, die door de indexering en aanpassing aan een deel van de economische groei toeneemt tot 188,3 miljoen euro. Die raming is in overeenstemming met de federale gegevens.

Het ontwerp van middelenbegroting houdt rekening met 20,0 miljoen euro ontvangsten in het nieuwe programma 370 *Efficiëntiewinsten project Optiris*³⁶. Het gaat hier niet om werkelijke ontvangsten, maar om een deel van de efficiëntiewinsten die dit Optiris-project moet opleveren op het vlak van HR, gebouwenbeheer, aankoop- en financieel beleid. De regering wil hiermee een jaarlijks verbetertraject van 60 miljoen euro realiseren voor de begroting. Voor 2023 wordt daarvan al 40 miljoen euro in de uitgavenbegroting opgenomen als besparing, de overige 20 miljoen heeft de regering voorlopig ingeschreven als 'provisionele ontvangsten' omdat nog niet duidelijk is op welke basisallocaties aan de uitgavenzijde de besparingen concreet zullen worden gerealiseerd. Volgens de Algemene Toelichting zal dit pas worden geconcretiseerd bij de begrotingsaanpassing. Het Rekenhof merkt op dat het optrekken van ontvangstenramingen om geplande besparingen in de begroting tot uiting te brengen ingaat tegen de budgettaire principes van waarachtigheid en transparantie beoogd in artikel 4 van de ordonnantie van 23 februari 2006.

Op programma 240 *Energie* (+4,5 miljoen euro) voorziet een nieuwe basisallocatie 'Belasting op overwinsten in de energiesector' een eenmalige ontvangst die wordt geraamd op 4 miljoen euro. De verantwoording vermeldt dat het gaat om een belasting op uitzonderlijke winsten uit de verkoop van elektriciteit gemaakt door de filialen van het GAN (Gewestelijk Agentschap Netheid). Volgens het kabinet van de bevoegde minister gaat het echter niet om een werkelijke belasting en is de raming gebaseerd op een voorzichtige berekening van de potentiële overwinst bij de elektriciteitsopbrengsten voor 2023. Volgens datzelfde kabinet is een gedetailleerde schatting op dit ogenblik nog niet mogelijk omwille van een aantal onzekerheden (zoals de macro-economische volatiliteit, lopende heronderhandelingen van verkoopcontracten, algemene investeringsbehoeften en onzekerheden met betrekking tot de federale belastingheffing op overwinsten). Die zullen in de eerste helft van 2023 verder onderzocht worden om de precieze aard en het mechanisme van deze uitzonderlijke ontvangsten te bepalen.

De belangrijkste daling (-10,7 miljoen euro) doet zich voor in het programma 231 *Ontvangsten afkomstig van de Europese Unie verbonden met Brexit*, dat nog 14,0 miljoen euro ontvangsten van de Europese Unie voorziet. Dit bedrag is gebaseerd op de voor 2023 geraamde

³⁶ De Brusselse regering keurde het OPTiris-programma (Optimalisering van Prestaties en Institutionele Transitie) goed op 5 mei 2022.

uitgaven die verband houden met de Brexit. De algemene toelichting vermeldt vijf maatregelen die het gewest met behulp van de Brexit Adjustment Reserve (BAR)³⁷ wil realiseren, en geeft een raming van de uitgaven per maatregel waarvan het totaal voor 2023 eveneens 14,0 miljoen euro bedraagt. Bijgevolg wordt het neutraliteitsbeginsel in ESR-termen van de financieringsstromen van de EU gerespecteerd.

4.2 Programma 060 Bijzondere financieringswet: toegekend deel van de personenbelasting (PB)

De 2.507,9 miljoen euro geraamde ontvangsten van het programma 060 maken 46,7 % van de gewone ontvangsten uit. De toename in dit programma is goed voor meer dan de helft van de totale stijging van de ontvangsten.

Tabel 10 Raming ontvangsten van programma 060

Omschrijving basisallocatie	Uitvoering 2021	Initiële begroting 2022	Aangepaste begroting 2022	Ontwerp Initieel 2023	Vershil (2) - (1)	Vershil in %
			(1)	(2)	(2) - (1)	
Gewestelijke PB	891.135	898.469	885.469	1.105.096	219.627	24,8%
Dotaties						
Voorafnames op federale PB	511.168	534.939	557.150	603.323	46.173	8,3%
Mechanisme nationale solidariteit	402.376	422.478	443.423	489.714	46.291	10,4%
Artikel 46bis BWBI	43.169	45.301	47.583	52.729	5.146	10,8%
Overdracht pendelaars	44.000	44.000	44.000	44.000	0	0,0%
Overdracht internationale ambtenaren	174.824	180.694	188.594	213.002	24.408	12,9%
Totaal dotaties	1.175.537	1.227.412	1.280.750	1.402.768	122.018	9,5%
Totaal programma 060	2.066.672	2.125.881	2.166.219	2.507.864	341.645	15,8%

(in duizend euro)

4.2.1 Gewestelijke PB

De door de FOD Financiën doorgestorte middelen zijn gelijk aan het verschil tussen de gewestelijke opcentiemen en de fiscale uitgaven zoals vrijstellingen, aftrekken en verminderingen.

Het geraamde ontvangstenbedrag van deze middelen in voorliggend ontwerp sluit volledig aan bij de raming die de FOD Financiën in september 2022 ter beschikking heeft gesteld.

Volgens de FOD zou het nominaal inkomen van de particulieren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in het inkomstenjaar 2022 (dus aanslagjaar 2023) met 8,92% toenemen (ten opzichte van het herziene inkomstenjaar 2021). Rekening houdend met een elasticiteitscoëfficiënt van 1,276 komt dit neer op een nominale groei van de opcentiemen met 10,51% (bij constante wetgeving).

³⁷ Om de meest getroffen gewesten en markten te ondersteunen en de onvoorziene en negatieve gevolgen van de Brexit het hoofd te bieden, heeft de Buitengewone Europese Raad in 2020 een Brexit Reserve (BAR) van 5 miljard euro voorzien. De door de Europese Unie beschikbaar gestelde middelen mogen uitsluitend worden gebruikt voor uitgaven in verband met de BAR-acties.

De stijging die blijkt in bovenstaande tabel is groter omdat het bedrag van 2023 belangrijke afrekeningen bevat voor 2022 (waarvoor de ontvangsten bij de aanpassing dus te laag waren ingeschat). De evolutie wordt ook beïnvloed door de afname van de fiscale uitgaven. Die verminderen onder meer door het schrappen van de woonbonus. Door die maatregel nemen de fiscale uitgaven de laatste drie jaar telkens af met gemiddeld meer dan 9,0 miljoen euro.

4.2.2 Dotaties

De ontvangstenramingen voor de dotaties stemmen overeen met wat de BFW bepaalt. Die ramingen houden niet alleen rekening met de toe te kennen middelen voor het jaar 2023, maar ook met de vermoedelijke afrekeningen voor 2022.

Zowel de dotaties als de afrekeningen zijn berekend op basis van de macro-economische parameters van de economische begroting van het Federaal Planbureau van 8 september 2022.

Die economische begroting verwacht voor 2023 een inflatie van 6,5 % en een BBP-groei van 0,5 %.

Voor 2022 stelde ze die parameters voor inflatie en economische voorlopig vast op 9,4 % en 2,6 %, terwijl bij de aangepaste begroting was uitgegaan van 5,5% en 3%. Het optrekken van de inflatieprognoses voor 2022 met bijna 4% resulteert in belangrijke positieve afrekeningen voor dat jaar (42,7 miljoen euro). Die afrekeningen verklaren waarom de verschillen in bovenstaande tabel meestal oplopen tot meer dan 10%.

Na de economische begroting van 8 september 2022 werden nog meer recente parameters gepubliceerd. Zo gaan de geactualiseerde inflatievooruitzichten van het Federaal Planbureau van 8 november 2022 uit van een inflatie van 9,5% in 2022 (t.o.v. 9,4%) en 5,4% in 2023 (t.o.v. 6,5%). De impact van de actualisatie wordt geraamd op -12,0 miljoen euro.

De simulatie in onderstaande tabel geeft een overzicht van de geraamde ontvangsten van de federale dotaties in programma 60 op basis van die recentere parameters. De mogelijke impact op de federale mobiliteitsdotatie in programma 261 wordt hierbij ook in rekening genomen.

Tabel 11 Vergelijking federale dotaties Bijzondere Financieringswet met simulatie op basis van parameters volgens verschillende nationale en internationale instellingen

Ontvangsten federale dotaties BFW in 2023 (inclusief afrekening 2022)				
	Economische be- groting FPB sep- tember	Update in- flatie FPB	IMF	EC
	08.09.22	08.11.22	11.10.22	11.11.22
Groei 2022	2,60%	2,60%	2,40%	2,80%
Inflatie 2022	9,40%	9,50%	9,47%	10,40%
Groei 2023	0,50%	0,50%	0,38%	0,20%
Inflatie 2023	6,50%	5,40%	4,91%	6,20%
Dotaties Pr. 060	1.402.768	1.392.320	1.381.290	1.422.476
Mobiliteitsdotatie Pr. 261	188.336	186.772	185.380	191.125
Totaal	1.591.104	1.579.091	1.566.671	1.613.601
Vershil t.o.v. raming ont- werp		-12.013	-24.433	22.497

(in duizend euro)

Zoals gemachtigd door de bijzondere financieringswet houdt de federale regering nog geen rekening met die actualiseringen.

4.3 Programma 010 Gewestelijke belastingen

Met een geraamde ontvangst van 1.615,9 miljoen euro zijn de gewestelijke belastingen goed voor 30,1 % van de totale gewone ontvangsten in voorliggend ontwerp.

De meeste gewestelijke belastingen worden nog geïnd door de FOD Financiën, die ze vervolgens doorstort aan het gewest. Tot nu toe nam het gewest enkel het beheer over van de onroerende voorheffing (sinds 2018), de verkeersbelasting en de belasting op inverkeerstelling (beide in 2020).

De onderstaande tabel vergelijkt de geraamde ontvangsten 2023 met de realisaties in 2021 en met de aangepaste begroting 2022.

Tabel 12 Raming van de gewestelijke belastingen

	Realisaties 2021	Aangepast 2022	Ontwerp Initieel 2023	Vershil t.o.v. realisaties 2021	Vershil t.o.v. aangepast 2022	Vershil t.o.v. aangepast 2022 in %
	(1)	(2)	(3)	(3) - (1)	(3) - (2)	
Geïnd via de FOD Financiën						
Registratierechten verkoop onroerende goederen	608.134	633.319	729.878	121.744	96.559	15,2%
Registratierechten vestiging hypotheek	31.709	34.698	38.214	6.505	3.516	10,1%
Registratierechten verdelingen	8.031	7.446	8.514	483	1.068	14,3%
Schenkingsrechten	110.553	107.175	125.768	15.215	18.593	17,3%
Successierechten	445.889	443.746	441.354	-4.535	-2.392	-0,5%
Eurovignet	-8	0	0	8	0	0,0%
Belasting spelen en weddenschappen	12.356	29.327	30.301	17.945	974	3,3%
Belasting automatische ontspanningstoestellen	1.801	11.046	9.532	7.731	-1.514	-13,7%
Openingsbelasting slijterijen gegiste dranken	18	15	14	-4	-1	-6,7%
Regularisatie gewestelijke belastingen (buiten successierechten) en niet uitsplitsbare fiscaal verjaarde kapitalen	1.287	0	0	-1.287	0	0,0%
Totaal	1.219.770	1.266.772	1.383.575	163.805	116.803	9,2%
Geïnd via Brussel Fiscaliteit						
Onroerende voorheffing	26.291	25.500	27.797	1.506	2.297	9,0%
Verkeersbelasting	141.274	141.197	146.941	5.667	5.744	4,1%
Belasting inverkeerstelling	61.849	59.924	57.603	-4.246	-2.321	-3,9%
Totaal	229.414	226.621	232.341	2.927	5.720	2,5%
Algemeen totaal	1.449.183	1.493.393	1.615.916	166.733	122.523	8,2%

(in duizend euro)

In vergelijking met de aangepaste begroting 2022 wordt uitgegaan van een stijging met 122,5 miljoen euro (+8,2 %). Die doet zich vooral voor bij de door de FOD Financiën geïnde belastingen, waar de toename oploopt tot 9,2%. Bij de belastingen waar het gewest zelf instaat voor het beheer is de stijging beperkt tot 2,5%.

Voor de door de FOD Financiën geïnde belastingen neemt het ontwerp de federale ramingen over. Alleen voor de successierechten, waarvan de opbrengsten door hun aard moeilijk nauwkeurig in te schatten zijn, is een eigen raming van 441,4 miljoen euro opgenomen op basis van de realisaties van voorgaande jaren. Die eigen raming van het gewest ligt 24,0 miljoen hoger dan wat de FOD Financiën vooropstelt. Omdat het ontwerp geen rekening houdt met ontvangsten uit boetes en interesten (door de FOD geraamd op 7,9 miljoen euro), is de gewestelijke raming in totaal 16,1 miljoen hoger (1,2 %) dan de federale.

Voor wat betreft de registratierechten maakt de federale overheid voor haar ramingen gebruik van een langetermijngroevoet die ze toepast op de laatst beschikbare realisatiecijfers.

Het Rekenhof merkt op dat voor de registratierechten op verkopen nog geen rekening werd gehouden met de hervorming in 2023.

Het Rekenhof heeft de geraamde bedragen voor 2023 ook vergeleken met een extrapolatie van de ontvangsten in 2022 (op basis van de realisaties tot en met oktober). In totaal liggen de ramingen in dit ontwerp 4,2% boven het totaalbedrag van die extrapolatie.

Wat de door Brussel Fiscaliteit beheerde belastingen betreft, zijn de ramingen gebaseerd op de berekeningsnota's van die administratie. Die zijn ter beschikking gesteld aan het Rekenhof.

Voor de onroerende voorheffing werd zowel rekening gehouden met de indexering als met de gemiddelde jaarlijkse evolutie van de kadastrale inkomens.

Bij de verkeersbelasting werd naast een indexering onder meer rekening gehouden met een vermindering op basis van een studie van de VUB met betrekking tot de elektrificatie van het wagenpark.

Die studie werd ook meegenomen bij de berekening van de belasting op inverkeerstelling. Voor die belasting werd verder ook rekening gehouden met de (lichte) dalende tendens van het totale wagenpark en de verwachting dat de huidige lange leveringstermijnen van nieuwe voertuigen terug zullen minderen.

HOOFDSTUK 5

Uitgaven

5.1 Algemeen overzicht

De volgende tabel geeft per krediettype de uitgavenmachtigingen weer voor de ontwerpbegroting 2023 en vergelijkt ze met de uitgavenmachtigingen van de initiële en de aangepaste begroting 2022.

Tabel 13 Uitgavenkredieten 2022-2023

	Initiële begroting 2023	Aange- paste be- groting 2022	Initiële begroting 2022	Vershil 2023 / aangepast 2022	Vershil 2023 / ini- tieel 2022
Vastleggingskredieten (C)	7.671.714	7.310.015	6.699.626	361.699	972.088
Variabele vastleggingskredieten (F)	358.239	341.500	341.744	16.739	16.495
Totale vastleggingskredieten	8.029.953	7.651.515	7.041.370	378.438	988.583
Vereffeningskredieten (B)	7.285.356	6.950.336	6.427.085	335.020	858.271
Variabele vereffeningskredieten (E)	342.169	330.139	327.123	12.030	15.046
Totale vereffeningskredieten	7.627.525	7.280.475	6.754.208	347.050	873.317

(in duizend euro)

Het ontwerp van algemene uitgavenbegroting voor het jaar 2023 voorziet 8,0 miljard euro vastleggingen en 7,6 miljard euro vereffeningen. In vergelijking met de aangepaste begroting 2022 nemen de kredieten toe, zowel bij de vastleggingen (+378,4 miljoen euro, +4,9%) als bij de vereffeningen (+347,1 miljoen euro, +4,8%). Ten opzichte van de initiële begroting stijgen die kredieten met respectievelijk 988,6 miljoen euro (+14,0%) en 873,3 miljoen euro (+12,9%).

Het Rekenhof heeft een tabel bijgevoegd (cf. bijlage 1 van dit verslag) die de evolutie van de kredieten in detail weergeeft per opdracht.

Het wijst erop dat het niet beschikte over een lijst waarin per basisallocatie werd gespecificeerd welke kredietverminderingen werden toegepast (-40 miljoen euro)³⁸ op de werkingskredieten van alle diensten van de gewestelijke entiteit bij wijze van besparingsmaatregelen in het kader van het Optiris-programma.

In vergelijking met de initiële begroting 2022 wordt de toename van de vereffeningskredieten (kredieten B) in het bijzonder beïnvloed door de volgende factoren.

5.1.1 Impact van de inflatie (+400,9 miljoen euro)

De regering raamt de impact van de inflatie op de toename van de vereffeningskredieten (B) op 401 miljoen euro (46,7%).

Die impact bestaat uit de volgende elementen.

³⁸ De middelenbegroting voorziet in besparingsmaatregelen ten belope van 20 miljoen euro bij wijze van efficiëntiewinsten (cf. punt 4.1 Algemeen overzicht).

- **Loonmassa: +183,7 miljoen euro**

De geraamde uitgaven voor de bezoldigingen van het personeel zijn gebaseerd op de ramingen van de gezondheidsindex, het indexcijfer van de consumptieprijzen en de overschrijding van de spilindex die het Federaal Planbureau (FPB) op 4 oktober 2022 opstelde. Het FPB raamde de groei van de index der consumptieprijzen en van de gezondheidsindex respectievelijk op 9,3% en 9,0% in 2022 en op 6,7% en 7,3% in 2023.

Volgens die schattingen moesten de eerstvolgende overschrijdingen van de spilindex plaatsvinden in oktober 2022, december 2022, maart 2023 en juni 2023.

Begin november heeft het FPB zijn ramingen echter herzien. De spilindex werd wel degelijk bereikt in oktober 2022, maar het FPB is inmiddels van oordeel dat de eerstvolgende overschrijdingen ervan zich zullen voordoen in november 2022 en mei 2023, waardoor de sociale uitkeringen zullen stijgen in december 2022 en juni 2023 en de lonen in de overheidssector in januari en juli 2023. De spilindex zou verder niet meer worden overschreden in 2023.

Die herziening van de parameters zal een gunstige impact hebben op de loonuitgaven van het gewest.

Volgens de ontvangen informatie bedraagt de impact van de inflatie voor de volledige loonmassa van de entiteit 183,7 miljoen euro ten opzichte van de initiële begroting 2022. De totale middelen die zijn ingeschreven om de indexering van de bezoldigingen voor het personeel van de DBHR en van de ABI (via de indexering van de hun toegekende werkingsdotaties) te dekken, belopen immers 215,2 miljoen euro³⁹, tegenover 31,5 miljoen euro in de initiële begroting 2022.

De regering heeft een coëfficiënt van 96,5 % toegepast op de impact, op basis van een volledig jaar, van de indexeringen van 2022 op het dienstjaar 2023 en de impact beliep aldus 152,7 miljoen euro. Dat bedrag is ingeschreven op de specifieke basisallocaties in de begroting van de diensten van de regering (kredieten voor de bezoldigingen en dotaties aan de ABI). Het bedrag van de nieuwe, in de loop van het jaar 2023 voorziene indexeringen (61,5 miljoen euro) wordt echter ten laste genomen op BA 06.001.99.02.0100 *Provisieel krediet bestemd voor het dekken van allerhande uitgaven*.

Als de verwachte vertraging van de inflatie in 2023 zich voltrekt, zouden de provisionele kredieten moeten volstaan.

- **Andere weerslagen van de inflatie: +217,2 miljoen euro**

Er werd eveneens voorzien in bijkomende middelen voor de indexering en de impact van de stijging van de rentevoeten:

- dotaties aan de gemeenschapscommissies en aan het parlement: +57,5 miljoen euro;
- sectorale akkoorden en geco-betrekkingen en partnerschappen (Actiris): +82,2 miljoen euro.

Bovendien neemt de regering bij die andere weerslagen een bedrag van 77,5 miljoen euro op, volgens haar raming van de toename van de rentevoeten.

³⁹ Waarvan 28,3 miljoen euro voor de diensten van de regering.

5.1.2 Energiemaatregelen (+300 miljoen euro)

De begroting omvat 200 miljoen euro voor de steunmaatregelen ter compensatie van de gevolgen voortvloeiend uit de toename van de energiekosten, waaronder 147 miljoen euro in de vorm van een provisie ter dekking van de bijkomende maatregelen voor de ondernemingen (120 miljoen euro) en voor de non-profitsector (27 miljoen euro), waarbij het saldo als volgt wordt verdeeld:

- 15 miljoen euro voor de bijkomende gewestelijke maatregelen voor de gemeenten;
- 10 miljoen euro voor de OCMW's, via de dotatie aan de GGC;
- 28 miljoen euro om de RENOLUTION-premies te verhogen en andere middelen voor de renovatie van woningen.

Ook wordt een provisie van 100 miljoen euro aangelegd om de energiekosten van de gewestelijke entiteit te dekken.

5.2 Analyse van het beschikkend gedeelte

5.2.1 Organisatie van de controles door het Rekenhof en verzending van de algemene rekeningen

Artikel 83 van het ontwerp, dat gebaseerd is op artikel 78 van de begrotingsordonnantie van 24 december 2021, vervangt artikel 90 van de OOBBC.

Het Rekenhof wijst erop dat het niet officieel werd geraadpleegd noch vooraf werd geïnformeerd over de inhoud van die artikelen⁴⁰, terwijl ze onder andere een invloed hebben op de organisatie van zijn controles.

Zo bepaalt paragraaf 1 dat de boekhouder van elke ABI uiterlijk op 30 april op elektronische wijze de algemene rekening opmaakt en overmaakt aan het Rekenhof met het oog op certificatie. Hij bepaalt eveneens dat het Rekenhof ten laatste op 31 oktober zijn certificatie aan het parlement zal moeten overmaken en de verantwoordingen van zijn certificatie⁴¹ eraan zal moeten toevoegen.

Paragraaf 2 bepaalt dat de algemene rekeningen van de ABI's van eerste categorie een eerste keer worden goedgekeurd door hun beheersorgaan⁴² uiterlijk op 30 april, en een tweede keer door de regering uiterlijk op 31 mei, vooraleer ze door de bevoegde ministers aan het Rekenhof worden bezorgd. Paragraaf 3 bepaalt dat de algemene rekeningen van de ABI's van 2^e categorie een eerste keer worden goedgekeurd door hun beslissingsorgaan⁴³ en een tweede keer door de bevoegde ministers, vooraleer ze door die ministers aan het Rekenhof worden bezorgd, binnen dezelfde termijnen als voor de ABI's van eerste categorie.

⁴⁰ Artikel 78 van de begrotingsordonnantie van 24 december 2021 is afkomstig van een amendement op initiatief van de regering (*Parl. St. A-452/2 – 2021/2022*, p. 176), waarover geen officieel advies van het Rekenhof werd gevraagd.

⁴¹ Terwijl de artikelen 60 en 90 van de OOBBC er veeleer in voorzien dat het Rekenhof er zijn opmerkingen aan toevoegt.

⁴² De alinea preciseert dat het gaat om de leidend ambtenaren. De leidend ambtenaren (in plaats van de regering) aanmerken als beheersorgaan gaat echter in tegen de verschillende wetsbepalingen die de ABI's van eerste categorie onderwerpen aan het gezag van de regering of van de minister onder wie ze ressorteren en die de beheersbevoegdheden toevertrouwen aan die minister (bijvoorbeeld artikel 8 van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut). De alinea spreekt ook de definitie van een ABI van eerste categorie tegen (in artikel 85, 1°, van de OOBBC), die ze omschrijft als een bij ordonnantie opgerichte rechtspersoon die rechtstreeks is onderworpen aan het gezag van de regering.

⁴³ De alinea preciseert dat het gaat om de raad van bestuur en, in voorkomend geval, de algemene vergadering.

Die eerste drie paragrafen geven in hun huidige versie aanleiding tot verwarring. Ze lijken aan te geven dat de consolidatie van de rekeningen en de certificering door het Rekenhof in een eerste fase betrekking zouden hebben op de algemene rekeningen opgesteld door de boekhouders van de instellingen, en in een tweede fase op de door de regering of door de ministers goedgekeurde versies.

Het Rekenhof beveelt aan deze onduidelijkheid weg te nemen.

Paragraaf 5 verplicht het Rekenhof om tijdens het hele certificeringsproces tussentijdse controleverslagen te bezorgen aan de boekhouders van de instellingen en aan de gewestelijke boekhouder, en deel te nemen aan tussentijdse tegensprekelijke vergaderingen.

Die ontwerptekst neemt de onafhankelijkheid en de autonomie van het Rekenhof bij de organisatie van zijn controles niet in acht, terwijl die principes zijn erkend door de wetgever en door de beroepspraktijken die de opdrachten van de hoge controle-instellingen regelen.

Momenteel stelt het Rekenhof, naast de certificeringen, controleverslagen op voor de algemene rekeningen van de meeste instellingen. Die vatten de vaststellingen bij de controle van die rekeningen samen en becommentariëren deze. Ze worden gericht aan de minister-president, aan de minister van begroting, aan de bevoegde ministers en aan de instelling.

Vooraleer die verslagen worden meegedeeld, vindt een tegensprekelijke procedure met de gecontroleerde entiteiten plaats, wat betekent dat vooraf een ontwerpverslag wordt gericht aan de kabinetsdirecteurs van de bovenvermelde ministers en aan de leidend ambtenaar van de instelling. In de loop van die fase wordt aan de bestemmingen gevraagd hun opmerkingen en correcties te formuleren, ofwel enkel schriftelijk, ofwel eveneens mondeling tijdens een tegensprekelijke vergadering.

Na die tegensprekelijke fase worden de definitieve controleverslagen goedgekeurd door de algemene vergadering van het Rekenhof en verzonden aan de bovenvermelde autoriteiten.

Via de geïmplementeerde procedure kan de geauditeerde enerzijds transparante informatie ontvangen en zijn commentaar formuleren, en kan het Rekenhof anderzijds zijn beslissing nemen na afloop van een tegensprekelijke auditprocedure uitgevoerd door zijn auditeurs. De verplichting voor het Rekenhof om tussentijdse verslagen op te stellen en dus ook goed te keuren is echter niet verenigbaar met de hierboven beschreven procedure. Het zou immers die tussentijdse controleverslagen niet kunnen goedkeuren terwijl de controle nog in uitvoering is en er nog geen tegensprekelijke fase kon plaatsvinden.

Het Rekenhof herinnert er eveneens aan dat zijn controleverslagen zijn bestemd voor de ministers, voor de verantwoordelijken van de interne controle, voor de ordonnateurs, voor de rekenplichtigen, voor de controleurs van de vastleggingen en de vereffeningen, alsook voor de andere actoren die een invloed hebben op de opmaak van de financiële en budgettaire informatie van de instellingen. Ze zijn dus niet enkel bestemd voor de boekhouders.

Paragraaf 6 machtigt de regering om aan een bedrijfsrevisor te vragen de algemene rekening van de DBHR en de geconsolideerde algemene rekening van de gewestelijke entiteit te certificeren voordat die ter goedkeuring worden overgemaakt aan de regering.

In dit verband wenst het Rekenhof het parlement ervan op de hoogte te brengen dat de certificeringen die het moet opstellen, niet gebonden zullen zijn door die van de revisoren.

Paragraaf 7 bepaalt dat de leidend ambtenaren van de DBHR en van de instellingen een voorstel van oplossing moeten voorleggen dat een antwoord biedt op de opmerkingen van het

Rekenhof en dat die oplossing vervolgens zal worden besproken onder meer met “*de betrokken auditeur van het Rekenhof, in een werkgroep die regelmatig vergadert*”.

De regering neemt zich voor de personeelsleden van het Rekenhof op te leggen om deel te nemen aan vergaderingen, terwijl dat personeel onder het gezag van het Rekenhof ressorteert. Bovendien legt de scheiding tussen de uitvoerende en de wetgevende macht op dat de auditeurs van het Rekenhof niet deelnemen aan beslissingen die behoren tot de verantwoordelijkheden van de uitvoerende macht.

Het Rekenhof vraagt tot besluit naar aanleiding van de vaststellingen in bovenvermelde paragrafen aan het parlement om ontwerpartikel 83 in zijn huidige vorm niet goed te keuren.

5.2.2 Begrotingen van de gedelegeerde opdrachten

Artikel 13 creëert binnen de (geconsolideerde) begroting van de gewestelijke entiteit budgetten voor taken gedelegeerd aan instellingen die niet behoren tot de ESR-perimeter van het gewest en die dus geen autonome bestuursinstellingen zijn.

Er zou moeten worden gepreciseerd welke regels op gebied van boekhouding, begroting en controle van toepassing zijn op die begrotingen, alsook welke artikelen van de OOBBC en zijn uitvoeringsbesluiten⁴⁴.

5.2.3 Specialiteit van de begroting

Artikel 21 wijkt af van artikel 4, § 7, van de OOBBC (specialiteit van de begrotingsprogramma's) door de ministers te machtigen over te gaan tot herverdelingen van uitgavenkredieten tussen de programma's van een opdracht alsook tussen meerdere opdrachten van de algemene uitgavenbegroting, wanneer de kredieten van een programma volledig zijn uitgevoerd.

Bijgevolg zou de enige wettelijke specialiteit waarover het parlement zich zou uitspreken, het totaalbedrag van de uitgavenkredieten zijn (artikel 9), en zou de regering gemachtigd zijn om de bij het ontwerp van ordonnantie gevoegde begrotingstabel volledig te wijzigen.

5.2.4 Adjunct-gewestelijke boekhouder

Artikel 28 van het ontwerp, dat is gebaseerd op artikel 5, 2^e en 3^e lid, van de begrotingsordonnantie van 24 december 2021⁴⁵, creëert de functie van adjunct-gewestelijke boekhouder. Het 2^e lid vertrouwt hem dezelfde bevoegdheden en verantwoordelijkheden toe als de gewestelijke boekhouder.

Bij ontstentenis van een wettelijk mechanisme om eventuele conflicten en verschillen tussen beide functionarissen op te lossen, zou deze tweehoofdige leiding de interne beheersing van de gewestelijke entiteit kunnen verzwakken. Er is immers één enkele leiding nodig om de taken van gewestelijke boekhouder te vervullen, onder meer de boekhouding voeren en de algemene rekening opstellen.

⁴⁴ Een begroting impliceert immers dat er een rekening van uitvoering van de begroting wordt opgemaakt en dat er een boekhouding wordt gevoerd. Moet die begrotingsboekhouding op geïntegreerde wijze en simultaan met de algemene boekhouding worden gevoerd? Zijn de financiële actoren onderworpen aan de scheiding en onverenigbaarheid der functies? Welke controlesystemen zijn van toepassing op die verrichtingen?

⁴⁵ Artikel 5 van de begrotingsordonnantie van 24 december 2021 is afkomstig van een amendement op initiatief van de regering (Parl. St. A-452/2 – 2021/2022, p. 176), waarover geen officieel advies van het Rekenhof werd gevraagd.

Het Rekenhof wijst erop dat op het niveau van de ABI's dezelfde functie toevertrouwd blijft aan één persoon.

5.2.5 Vrijstelling van vermelding van sommige gegevens uit de inventaris van de overheidsopdrachten van de diensten van de regering

In artikel 33, 1e lid, stelt de regering aan het parlement voor haar diensten toe te staan af te wijken van haar besluit van 4 oktober 2018 waarin het model voor de overheidsopdrachten-inventaris wordt bepaald, en die afwijking te motiveren door de onnauwkeurigheid van dat besluit met betrekking tot de notie 'datum van de opdracht'⁴⁶.

Het Rekenhof merkt op dat niet de ordonnantie maar het besluit zelf ertoe verplicht de datum van de opdracht te vermelden, en dat het de regering vrijstaat die verplichting te schrappen of de definitie van het desbetreffende begrip te preciseren door rechtstreeks haar besluit te wijzigen.

Artikel 33, 2^e lid, staat de diensten van de regering toe af te wijken van artikel 7, § 1, 2^e lid, van de gezamenlijke ordonnantie van 14 december 2017, door enkel het totaal te vermelden van de bedragen die werden vastgelegd voor de overheidsopdrachten van minder dan 30.000 euro.

5.2.6 Overzending van de rekeningen van de rekenplichtigen

Beide leden van artikel 35 beginnen met de melding van een afwijking van artikel 69, § 1, 6^e lid, van de OOBBC, dat wil zeggen van de bepaling die ertoe verplicht de rekeningen van de rekenplichtigen over te zenden aan het Rekenhof binnen de maand waarin ze werden opgesteld. Die bepalingen handelen echter niet over de overzending aan het Rekenhof, maar over de termijn voor overzending aan het toezichtsorgaan.

Er zou moeten worden bevestigd dat de desbetreffende bepalingen de termijn voor overzending aan het Rekenhof niet schorsen.

5.2.7 Beheerders van voorschotten

Het ontwerp van artikel 38 stelt de beheerders van voorschotten ervan vrij hun uitgaven te boeken in het boekhoudsysteem van de gewestelijke entiteit. Aldus wijkt het af van artikel 69, § 1, 3^e lid, van de OOBBC, dat de rekenplichtigen ermee belast de thesaurieverrichtingen die ze hebben uitgevoerd, te registreren in de boekhouding.

Bijgevolg zou de gewestelijke boekhouder, die op grond van artikel 45 van de OOBBC belast is met het voeren van de boekhouding, deze boeking moeten uitvoeren.

⁴⁶ Het gaat om de inventaris van de overheidsopdrachten opgenomen in het jaarverslag beoogd in artikel 7 van de gezamenlijke ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van 14 december 2017 betreffende de transparantie van de bezoldigingen en voordelen van de Brusselse openbare mandatarissen.

Het model van overheidsopdrachteninventaris werd vastgelegd in bijlage 3 van het besluit, *Belgisch Staatsblad* d.d. 16 oktober 2018, p. 78347 en 78348.

Het ontwerp van artikel 44 definieert de door de centraliserende rekenplichtige van de uitgaven aan de beheerder van voorschotten betaalde voorschotten als begrotingsverrichtingen. Die bepaling kan enkel van toepassing zijn op voorschotten die werden gestort op een persoonlijke bankrekening van de beheerder of die hem in specie werden betaald⁴⁷.

5.2.8 Centralisatie van de thesaurieën van de instellingen

Artikel 49 biedt vier instellingen de mogelijkheid om hun thesaurie niet te centraliseren in die van het gewest. Die niet-centralisatie zou ertoe kunnen leiden dat het gewest een gelijkwaardig bedrag moet lenen (enkel voor Citeo ging het om 85 miljoen euro eind 2021) en 1,73 miljoen euro bijkomende intresten moet betalen (zoals geraamd door het Rekenhof⁴⁸).

5.2.9 Uitreiking van prijzen en toekenning van giften

Artikel 116 preciseert dat de erin opgesomde prijzen worden uitgereikt met toepassing van artikel 96 van de OOBBC, en niet in afwijking van dat artikel, zoals bepaald in de begrotingsordonnanties van de voorbije jaren.

Het Rekenhof wijst erop dat de tweede zin van dat artikel 96 het mogelijk maakt een prijs uit te reiken *'op basis van een organieke bepaling ingevolge een wet of een ordonnantie waarbij de prijs wordt ingesteld en hun eventuele uitvoeringsbesluiten'*, maar niet op basis van een begrotingsordonnantie.

Artikel 117 machtigt de regering ertoe giften toe te kennen en preciseert de begunstigden, maar bakent het voorwerp of het bedrag ervan niet af. Zonder die precisering zou niets de regering beletten goederen of waarden toe te kennen zonder enige beperking.

5.3 Evolutie van het uitstaand bedrag van de vastleggingen

Het uitstaand bedrag van de vastleggingen⁴⁹ vertegenwoordigt de verplichtingen die het gewest bij derden is aangegaan en die aanleiding kunnen geven tot een kasuitgave (vereffening). Dat uitstaand bedrag vormt een potentiële schuld waarvan het bedrag afhangt van de effectieve uitvoering van de aangegane verplichtingen.

Het ontwerp van algemene uitgavenbegroting 2023 genereert een verhoging van het uitstaand bedrag van de vastleggingen met 402,4 miljoen euro.

Rekening houdend met het uitstaand bedrag op 31 december 2021 (2.851,6 miljoen euro) en met de stijging van het uitstaand bedrag die potentieel wordt gegenereerd door de aangepaste begroting 2022 (+371 miljoen euro), zou het totaal uitstaand bedrag eind 2023 in theorie, zonder de eventuele annulleringen en verminderingen van vastleggingen,

⁴⁷ Het gewest dient rekening te houden met de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof, en met de uitvoeringsbesluiten ervan, onder meer bijlage 1 bij het koninklijk besluit van 10 november 2009. Die algemene bepalingen gelden voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat daarvan niet kan afwijken, zelfs niet bij ordonnantie.

Het voornoemd koninklijk besluit voorziet niet in een gelijktijdige budgettaire boeking op het debet of het credit van de rekeningen 555x. In dat verband moeten de stortingen van een op naam van een instelling geopende rekening naar een andere op naam van dezelfde instelling geopende rekening (dat wil zeggen de interne overschrijvingen) uitsluitend worden geregistreerd op het debet en het credit van de rekeningen 55x, zonder bewegingen op een andere rekening. Bijgevolg moeten de interne overschrijvingen niet worden aangerekend op de begroting.

⁴⁸ I.e. 85 miljoen euro aan 2,03 %, de gemiddelde kost van de directe schuld in 2021 (zie punt 3.3 *Raming van de financieringsbehoeften in 2022 en 2023*).

⁴⁹ Verschil tussen de vastleggingskredieten en de vereffeningskredieten.

3.625 miljoen euro kunnen belopen indien de begrotingen 2022 en 2023 integraal worden uitgevoerd.

5.4 Commentaar en opmerkingen over de belangrijkste kredietevoluties

De volgende commentaren betreffen de meest significante schommelingen bij de vastleggings- en vereffeningskredieten⁵⁰, in vergelijking met het ontwerp van aangepaste begroting 2022, tenzij anders vermeld.

5.4.1 Opdracht 03 – Gemeenschappelijke initiatieven van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De vastleggingskredieten van deze opdracht stijgen met 44,3 miljoen euro, terwijl de vereffeningskredieten met 28,6 miljoen euro dalen.

Programma 002 – Specifieke initiatieven

De kredieten van dit programma belopen 29,1 miljoen euro, zowel bij de vastleggingen als bij de vereffeningen. Ze dalen met respectievelijk 5,3 en 5,8 miljoen euro, voornamelijk door de vermindering van de kredieten voor werkingssubsidies aan privéverenigingen in het kader van gemeenschappelijke initiatieven van de regering⁵¹ (-3,2 en -3,3 miljoen euro) die zijn ingeschreven voor eenzelfde bedrag van 5 miljoen euro, alsook van de kredieten voor grond-aankoop in het kader van het project Mediapark⁵² (-1 en -1,6 miljoen euro) die overeenkomstig het vereffeningsplan zijn bepaald op 22,8 miljoen euro.

Het Rekenhof herinnert er in dit geval aan dat er in de begroting 2017 onvoldoende kredieten waren om het volledige bedrag vast te leggen van de aankoopovereenkomst voor de terreinen van de zetels van de VRT en de RTBF (Reyers-site), die op 20 september 2017 voor een bedrag van 136 miljoen euro werd ondertekend. De vastlegging zal daarom in acht schijven (gespreid over de jaren 2018 tot 2025) gebeuren, naarmate *mediapark.brussels* wordt ontwikkeld. Het Rekenhof is van oordeel dat die modaliteiten de facto leiden tot een onderschatting (31 miljoen euro) van het uitstaand bedrag van de vastleggingen van deze basisallocatie op 31 december 2021.

Programma 004 – Europese programma's

De op dit programma ingeschreven vastleggingskredieten stijgen met 110 miljoen euro tot 135,5 miljoen euro, terwijl de vereffeningskredieten stabiel blijven (+0,5 miljoen euro). Die stijging stemt precies overeen met het bedrag van de enveloppe waarin is voorzien voor de toekenning van de eerste projecten in het kader van het nieuwe EFRO-programma⁵³ 2021-2027 waarvoor de oproepen om projecten in te dienen, zullen worden gelanceerd tussen eind oktober 2022 en maart 2023. Die 110 miljoen euro zullen worden herverdeeld in de loop van het jaar 2023 op basis van de dossiers die tot laureaat worden uitgeroepen na de oproepen tot indiening van projecten, op basis van de ad hoc economische codes die samenhangen met die projecten en op basis van het precieze statuut van de projectverantwoordelijke. De nodige kredieten zijn ingeschreven op basisallocatie BA 03.004.16.01.6141 *Investeringsubsidies aan de gewestelijke openbare instellingen in het kader van het EFRO-programma 2014-2020 en het EFRO-programma 2021-2027* ten belope van 132,3 miljoen euro. Het saldo (22,3

⁵⁰ Zonder begrotingsfondsen.

⁵¹ BA 03.002.34.01.3300.

⁵² BA 03.002.10.01.7111.

⁵³ Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.

miljoen euro) is voorbehouden aan het EFRO-programma 2014-2020 voor de tenlasteneming van de werkings- en personeelskosten van de projectverantwoordelijken alsook voor technische bijstand, en dat met terugwerkende kracht tot 1 januari 2014.

Overigens zijn geen middelen voorzien bij de vereffeningen in 2023 voor het EFRO-programma 2021-2027.

Het Rekenhof stelt een tegenstrijdigheid vast tussen de in de begrotingstabel vermelde verantwoording, volgens dewelke die enveloppe is bestemd voor de vastlegging van de eerste twee reeksen oproepen tot indiening van projecten, en de verantwoording die is opgenomen in de algemene toelichting, te weten dat de vastleggingen voor de tweede reeks projecten van EFRO 2021-2027 moeten worden ingeschreven op de initiële begroting 2024.

Programma 006 – Plan voor herstel en veerkracht (EU)

De vastleggings- en vereffeningkredieten van dit programma, bestemd voor uitgaven in het kader van het PHV, belopen 103,1 miljoen euro (-55,8 miljoen euro) en 108,1 miljoen euro (-16,5 miljoen euro).

De vereffeningkredieten omvatten enerzijds lopende uitgaven en investeringsuitgaven ten belope van 33,1 miljoen euro, en anderzijds financiële verrichtingen die zijn ingeschreven onder codes 8⁵⁴ ten belope van 75,0 miljoen euro. Overeenkomstig de economische ESR-classificatie moeten de vereffeningen die de loop van het jaar worden gerealiseerd en waarvoor de financiering afkomstig van de EU pas zal worden geïnd na het einde van het lopende jaar, immers worden geboekt op een basisallocatie voor uitgaven met economische code 84.17.

Naast het bedrag van de bovenvermelde uitgaven die zijn ingeschreven op dit programma, is wel degelijk voorzien in kredieten bij andere opdrachten van de begroting van de DBHR en de begrotingen van verschillende ABI, om ervoor te zorgen dat de totale effectieve uitgaven zonder btw (met een ESR-impact) zouden overeenstemmen met het bedrag dat als ontvangsten is ingeschreven in het kader van de Faciliteit (75,0 miljoen euro). De Europese Unie komt immers niet tussen voor de btw op de genomen maatregelen.

Deel IX van de algemene toelichting bevat een tabel met de kredieten waarin is voorzien voor de verschillende projecten van het PHV, evenals een lijst met de betrokken basisallocaties van de begrotingen van de gewestelijke entiteit.

5.4.2 Opdracht 06 – Financieel en budgettair beheer en controle

De vastleggings- en vereffeningkredieten van deze opdracht stijgen respectievelijk met 282,4 miljoen euro en met 298,2 miljoen euro.

Programma 001 Ondersteuning van het algemeen beleid

De vastleggings- en vereffeningkredieten belopen 358,6 miljoen euro (+203,2 en +203,4 miljoen euro).

Die stijgingen zijn voornamelijk te verklaren door:

- De inschrijving van een krediet van 100 miljoen euro (vastleggingen en vereffeningen) in een nieuwe BA 06.001.99.06.0100 *Provisie voor energiekosten BHG*. De kredieten van

⁵⁴ BA 03.006.14.01.8417 *Prefinanciering door het Gewest van de subsidies afkomstig van de EU in het kader van het plan voor herstel en veerkracht (PHV)*.

die provisie zijn uitdrukkelijk bestemd om het hoofd te bieden aan de stijging van de kosten van grondstoffen wat aangegeven investeringen betreft en aan de stijging van de prijzen voor brandstof, elektriciteit en gas voor de vloten van de MIVB en van het GAN (met inbegrip van de stijging van de kosten voor afvalverbranding), van Brussel Mobiliteit en van de DBDMH.

De regering verantwoordt de aanleg van die provisie door de moeilijkheid om de behoeften nauwkeuriger te ramen, gezien de volatiliteit van de energiemarkt en de eventuele vertragingen bij de investeringen.

- De inschrijving van een krediet van 147 miljoen euro (vastleggingen en vereffeningen) in een nieuwe BA 06.001.99.07.0100 *Provisie voor energiesteunmaatregelen* die bedoeld is voor bijkomende maatregelen ten gunste van de bedrijven (120 miljoen euro) en ten gunste van de non-profitsector (27 miljoen euro), verdeeld tussen het gewest en de drie gemeenschapscommissies. De steun aan de bedrijven zal diverse vormen aannemen, waarvan de voornaamste een rechtstreekse steun is (premie) voor bedrijven die actief zijn in uiterst energiegevoelige sectoren die getroffen worden door de gestegen energieprijzen en die hun omzet zien dalen (117 miljoen euro).
- De halvering (-50 miljoen euro) van de kredieten in BA 06.001.99.05.0100 *Provisie om de uitgaven te dekken in het kader van de hulp aan vluchtelingen ingevolge de oorlog in Oekraïne*. Net als in de begroting 2022 zullen die kredieten worden verdeeld over de verschillende basisallocaties met maatregelen ingesteld door diverse administraties en autonome instellingen in het kader van de verschillende thematische werkgroepen.

Deel VIII *De begrotingsaanpassingen voor de tenuitvoerlegging van het integratiebeleid voor Oekraïners in de Brusselse samenleving* van de algemene toelichting detailleert de lijst van basisallocaties waarnaar 74,9 van de in de aangepaste begroting 2022 op die provisie ingeschreven 100 miljoen euro werd verdeeld.

- De schrapping van de kredieten in BA 06.001.99.01.0100 *Provisieel krediet bestemd voor het dekken van allerhande uitgaven* (-26,2 miljoen euro bij de vastleggingen en -25,9 miljoen euro bij de vereffeningen) en van de kredieten in BA 06.001.99.04.0100 *Provisie voor vereffeningkredieten* (-12,3 miljoen euro bij de vastleggingen en bij de vereffeningen). Die kredieten moesten in 2022 respectievelijk de uitgaven in verband met COVID-19 en in verband met de Brexit dekken.
- De stijging van de kredieten in BA 06.001.99.02.0100 *Provisieel krediet bestemd voor het dekken van allerhande uitgaven* (+44,7 miljoen euro), die nu 61,1 miljoen euro belopen. Het bedrag in die provisie is hetzelfde als in de initiële begroting 2022 (62,2 miljoen euro) en is bedoeld voor uitgaven in samenhang met de personeelskosten en meer specifiek de tenlasteneming van het deel van de stijging van de loonmassa van alle gewestelijke entiteiten (DBHR en autonome instellingen) dat zal voortvloeien uit de nieuwe indexeringen in de loop van 2023. Het Rekenhof stelt vast dat de provisionele kredieten in dit programma alsmaar toenemen: 104,5 miljoen euro in de initiële begroting 2022, 154,7 miljoen euro in de aangepaste begroting 2022 en 358,1 miljoen euro in de initiële begroting 2023 (4,7 % van de totale vereffeningkredieten).

Het Rekenhof herinnert eraan dat het gebruik van provisies geen duidelijke en gedetailleerde voorstelling oplevert van de middelen waarmee het beleid ten uitvoer moet worden gebracht, wat de facto nadelig is voor de transparantie van de begroting. Het Rekenhof beveelt aan om enkel provisies te gebruiken als de bestemming van het krediet onvoldoende vastligt op het moment dat de ontwerpbegroting wordt ingediend, en zulks om het beginsel van de begrotingsspecialiteit in acht te nemen.

Programma 002 *Uitvoering van het beleid inzake overheidsschuld*

De vastleggings- en de vereffeningskredieten belopen 486,1 miljoen euro (+95 miljoen euro en +79 miljoen euro).

Die stijgingen vloeien voort uit het feit dat de geraamde aflossingen van de geconsolideerde langetermijnschuld werden opgetrokken (+26 en +10 miljoen euro) tot 225 miljoen euro, als ook uit de stijging van de intresten van de directe schuld (op korte en lange termijn) en de hogere kosten voor het uitgeven van leningen, onder andere, voor in totaal 69 miljoen euro.

De lange- en kortetermijnintresten worden geraamd op respectievelijk 245,1 miljoen euro (+34,5 %) en 5,7 miljoen euro (+86,3 %). Volgens de verantwoordingen van de begrotingstabel berusten die ramingen op het meerjarige deficittraject dat is voorgesteld in de algemene toelichting bij de initiële begroting 2022. Die voorzag voor het jaar 2023 in een aangroei van de schuldenlast met 902 miljoen euro, wat nu herzien is naar 1.164 miljoen euro (+262 miljoen euro) in het traject dat is voorgesteld in de algemene toelichting bij de voorliggende begroting 2023.

Rekening houdend met de volatiliteit van de markttarieven, met de toenemende rendementen die door investeerders worden geëist om opgewassen te zijn tegen een onzekere economische context, en met de impact van een mogelijke vermindering van de rating⁵⁵, zouden de ingeschreven kredieten ontoereikend kunnen zijn. Het Agentschap van de Schuld bevestigt dat er een nieuwe raming zal moeten worden gemaakt van de kredieten: *Gezien de onzekerheid over hoe de financiële markten zullen evolueren en gezien het feit dat ze thans nog sterk onder druk staan (energiecrisis, inflatie, enz.), zullen de kredietbehoeften voor deze basisallocatie geactualiseerd moeten worden.*

5.4.3 Opdracht 10 – Ondersteuning en begeleiding van de plaatselijke besturen

De vastleggingskredieten van deze opdracht dalen met 32,9 miljoen euro en de vereffeningskredieten stijgen met 30,4 miljoen euro.

Programma 004 *Algemene financiering van de gemeenten*

De vastleggings- en de vereffeningskredieten belopen 595 miljoen euro en 593,7 miljoen euro (+62,2 en +61,7 miljoen euro).

Die stijgingen houden rekening met de parameters voor de indexering van de algemene dotatie aan de gemeenten, met de intersectorale akkoorden en de verschillende geldende regelingen.

Ze omvatten ook een bijkomend bedrag van 15 miljoen euro om de gemeenten te steunen in de energiecrisis⁵⁶. Het bedrag wordt gespreid over de kredieten van de BA's 10.004.27.01.4321 *Algemene dotatie aan de gemeenten* (10,8 miljoen euro) en 10.004.42.02.4513 *Algemene dotatie aan de gemeenten (gedeelte voor de GGC)* (4,2 miljoen euro). Alles samen stijgen de kredieten met 23,1 miljoen euro.

⁵⁵ Waarmee geen rekening is gehouden bij het bepalen van de behoeften van het jaar 2023.

⁵⁶ Die uitgaven worden genutraliseerd bij de berekening van het vorderingensaldo.

Programma 005 *Financiering van specifieke projecten van de gemeenten*

De vastleggings- en de vereffeningskredieten worden op eenzelfde bedrag gebracht, namelijk 121,0 miljoen euro (-19,7 miljoen euro). Die daling is voornamelijk te verklaren door:

- Het feit dat een bedrag van 13,4 miljoen euro aan kredieten in 2023 niet opnieuw werd ingeschreven op BA 10.005.27.21.4321 *Specifieke werkingssubsidies aan de gemeenten in het kader van de gezondheids crisis COVID-19 (50 % City Taks)*. In de aangepaste begroting 2022 waren die kredieten ingeschreven ter compensatie, in de vorm van een subsidie, van de schrapping van de belasting op de inrichting van toeristisch logies in de eerste zes maanden van 2022 ingevolge de gezondheids crisis.
- Het wegvallen van een bedrag van 10 miljoen euro aan middelen waarin in 2022 was voorzien bij wijze van *Werkingsubsidie aan de gemeenten in het kader van de tijdelijke bescherming van oorlogsvluchtelingen uit Oekraïne* (BA 10.005.27.25.4322). De desbetreffende basisallocatie zal in voorkomend geval in de loop van 2023 worden gestijfd via een herverdeling van de kredieten uit de provisie « Oekraïne ».
- De stijging (+2,3 miljoen euro) van de kredieten van BA 10.005.27.25.4322 *Werkingsdotatie « water » aan de gemeenten ter compensatie van het verlies aan ontvangsten gelinkt aan de wijziging van de statuten van VIVAQUA*.

Programma 006 *Financiering van de investeringen van openbaar nut*

De vastleggings- en de vereffeningskredieten worden verminderd met respectievelijk 64,9 en 3,2 miljoen euro, tot 9,4 en 26,1 miljoen euro.

Voor de vastleggingen is die vermindering het gevolg van het feit dat 68 van de 70 miljoen euro waarin de begroting 2022 voorzag om nieuwe driejaarlijkse dotaties aan de gemeenten vast te leggen, met name de *Subsidies aan de ondergeschikte besturen voor gemeentelijke sportinfrastructuur (DPSI)* (-43 miljoen euro)⁵⁷, en de driejaarlijkse investeringsdotaties⁵⁸ (-17,5 miljoen euro) en ontwikkelingsdotaties⁵⁹ (-7,5 miljoen euro), niet opnieuw werden ingeschreven. Daarentegen is een bedrag van 3,1 miljoen euro aan kredieten ingeschreven voor de vastlegging van een nieuwe driejaarlijkse ontwikkelingsdotatie⁶⁰ 2022-2024, waarvoor in de begroting 2022 geen enkel krediet was ingeschreven.

5.4.4 Opdracht 12 – Ondersteuning van economie en landbouw

De vastleggings- en de vereffeningskredieten van deze opdracht dalen met 84,9 en met 81,9 miljoen euro.

Programma 021 *Steun in het kader van de ordonnanties van 3 mei 2018 - economische ontwikkeling / bouwplaatsen op openbare weg - unieke premies aan Brusselse KMO's getroffen door de maatregelen tegen de verspreiding van COVID-19*

De vastleggings- en de vereffeningskredieten van dit programma worden verminderd met 62,9 en met 61,9 miljoen euro, tot 29,8 en 28,1 miljoen euro.

De verminderingen situeren zich nagenoeg uitsluitend in BA 12.021.38.09.3132 *Steun aan ondernemingen in het kader van de gezondheids crisis COVID-19 (toepassing van de artikelen 28 en 30 van de ordonnantie van 3 mei 2018 betreffende de steun voor de economische ontwikkeling*

⁵⁷ In de begroting 2023 werd een bedrag van 2 miljoen euro aan vastleggingskredieten behouden in BA 10.006.64.25.6321.

⁵⁸ BA 10.006.64.27.6321 *Subsidies aan de gemeenten - Driejarige investeringsdotaties (DID)*.

⁵⁹ BA 10.006.64.28.6321 *Subsidies aan de gemeenten - Driejarige ontwikkelingsdotaties (DOD)*.

⁶⁰ BA 10.006.64.29.6321 *Subsidies aan de gemeenten - DOD - niet gebruikte overdraagbare saldo's van de DID*.

van ondernemingen), waarvan de kredieten werden herleid tot nul (-63,1 en -63,3 miljoen euro). Ter herinnering: in de begroting 2022 was die basisallocatie bedoeld voor steun aan ondernemingen uit de sector van het toeristisch logies die sterk werden getroffen tijdens de hele gezondheids crisis (18 miljoen euro) en voor steun aan de sectoren van de restaurants, cafés, discotheken en hun belangrijkste leveranciers, de evenementensector, de cultuursector, het toerisme, de sport en het personenvervoer, die eind 2021 en in het eerste kwartaal van 2022 moesten sluiten of getroffen werden als gevolg van de gezondheidsmaatregelen (45 miljoen euro).

Programma 023 *Ondersteuning van het economisch beleid via steun aan de activiteitensectoren 'Industries culturelles et créatives' (ICC)*

In de initiële begroting 2023 zijn in dit programma uitsluitend vereffeningskredieten ingeschreven ten belope van 0,1 miljoen euro (-18,0 miljoen euro). De vastleggingskredieten werden herleid tot nul (-18,1 miljoen euro). Die verminderingen zijn te verklaren door het feit dat de steun aan ondernemingen uit de evenementensector (Waarborgfonds) in 2023 werd geschrapt, evenals de middelen in samenhang met het beheer van de noodleningen aan de evenementensector en aan de culturele sector (« Event-leningen »).

Programma 024 *Ondersteuning van de activiteiten van het Herstelfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*

In dit programma is een bedrag van 23 miljoen euro aan vereffeningskredieten ingeschreven (+8,0 miljoen euro in vergelijking met de aangepaste begroting 2022), op de enige BA 12.024.22.01.8151 *Deelneming in het kapitaal van het Herstelfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*.

Ter herinnering: op 9 december 2021 besliste de Brusselse regering om een deelneming van 20 miljoen euro te nemen in het kapitaal van het herstellfonds « boosting.brussels ». Die beslissing voorzag in de vereffening van een eerste schijf van 5 miljoen euro in 2021, waarna het saldo van 2022 tot 2024 progressief zou worden vereffend op basis van de keren waarop een beroep wordt gedaan op het fonds. Ingevolge de kapitaalverhoging waartoe de buitengewone algemene vergadering van de nv boosting.brussels by finance&invest.brussels op 22 december 2021 besliste, werd het aandeel van het gewest in de kapitaalverhoging (20 miljoen euro) vastgelegd en volstort ten belope van 5 miljoen euro.

Op 31 december 2021 was er nog een uitstaand bedrag van 15 miljoen euro ten laste van de kredieten van de voormelde basisallocatie. De aangepaste begroting 2022 omvat de benodigde kredieten (15,0 miljoen euro) voor de totale aanzuivering van dat uitstaand bedrag, indien nodig.

Het bedrag van 23 miljoen euro dat in de initiële begroting 2023 is ingeschreven bij de vereffeningen valt bijgevolg niet te verantwoorden, tenzij men ervan uitgaat dat de kredieten van de begroting 2022 niet zullen worden benut. In die veronderstelling zou in de begroting 2023 maximaal 15 miljoen euro aan kredieten moeten worden ingeschreven.

5.4.5 *Opdracht 13 – Promotie van de buitenlandse handel, het aantrekken van buitenlandse investeringen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en internationalisering van de ondernemingen*

De vastleggings- en vereffeningskredieten van deze opdracht stijgen met 5,4 en 0,6 miljoen euro.

Programma 004 *Subsidies voor initiatieven ter promotie van de buitenlandse handel*

De vastleggings- en vereffeningskredieten worden met 8,2 en 3,4 miljoen euro opgetrokken tot respectievelijk 18,5 en 15,2 miljoen euro.

Die verhogingen hebben hoofdzakelijk betrekking op de kredieten van BA 13.004.99.01.0100 *Provisies voor de uitgaven verbonden met de BREXIT* (+8,0 en +3,2 miljoen euro), die aldus respectievelijk stijgen tot 14,0 en 11,7 miljoen euro. Ze zijn bestemd om in de loop van het jaar te worden herverdeeld over de passende basisallocaties, zowel binnen de begroting van de diensten van de regering als binnen die van de ABI's.

Het Rekenhof merkt op dat in geen enkel krediet is voorzien voor de 5 basisallocaties van programma 008 *Acties en opdrachten in het kader van de Brexit Adjustment Reserve (BAR)* van die opdracht, die specifiek zijn bestemd voor de werkingsuitgaven en de subsidies aan privéverenigingen en aan privébedrijven in het kader van de BAR. Zoals blijkt uit deel X *Brexit* van de algemene toelichting en uit ontvangen informatie is de verdeling van een bedrag van 11,1 miljoen euro over die allocaties reeds vooraf bepaald.

Het Rekenhof merkt opnieuw op dat het gebruik van provisies geen duidelijk en gedetailleerd beeld geeft van de kredieten die zijn uitgetrokken voor de implementatie van het overheidsbeleid en zodoende afbreuk doet aan het principe van de begrotingspecialiteit.

Rekening houdend met de vereffeningskredieten in programma 008 *Brexit Adjustment Reserve (BAR)* van opdracht 29 (2,3 miljoen euro) belooft het totaalbedrag van de middelen die in de uitgavenbegroting 2023 zijn ingeschreven in verband met de *Brexit Adjustment Reserve* bijgevolg nagenoeg 14 miljoen euro, en stemt het overeen met het bedrag aan ontvangsten afkomstig van de Europese Unie, waarin het ontwerp van middelenbegroting voorziet.

De toepassing van het ESR-neutraliteitsbeginsel van de stromen van de EU is bijgevolg ex ante in acht genomen.

5.4.6 Opdracht 14 – Ondersteuning van het wetenschappelijk onderzoek

De vastleggings- en vereffeningskredieten van die opdracht verminderen met 1,6 miljoen euro.

Het Rekenhof wijst op de oprichting van een nieuw programma 004 *Financiering van projecten ter bevordering van onderzoek, ontwikkeling en innovatie door de toekenning van steun met economische en niet-economische finaliteit* waarin de kredieten worden samengebracht in verband met de drie werkingsdotaties toegekend aan die instelling met het oog op de toewijzing van verschillende steunvormen voor een totaalbedrag van 44 miljoen euro, d.i. een vermindering met 2,4 miljoen euro in vergelijking met de bedragen die in de aangepaste begroting 2022 voor die dotaties waren uitgetrokken.

5.4.7 Opdracht 16 – Ondersteuning en bemiddeling bij arbeidsaanbod en -vraag

Het Rekenhof merkt op dat voor die opdracht in de algemene toelichting geen beschrijving wordt gegeven voor de beleidsacties die ze dekt en van de evolutie van de eraan gekoppelde kredieten.

De vastleggingskredieten worden verminderd met 5 miljoen euro en de vereffeningskredieten worden opgetrokken met 12,6 miljoen euro.

Die variaties kunnen hoofdzakelijk als volgt worden verklaard:

- De vermindering van de (vastleggings- en vereffenings-) kredieten van programma 004 *Ondersteuning van het partnershipsbeleid via Actiris in verband met de socio-professionele inschakeling en het actief zoeken naar werk* (-27,8 miljoen euro), voornamelijk in samenhang met de daling van de kredieten op basisallocatie 16.004.15.04.4140 *Dotatie aan Actiris voor opdrachten – 6de staatshervorming*

(-23,8 miljoen euro), hoofdzakelijk wegens de neerwaartse bijstelling van de vooruitzichten inzake de benutting van de Activa-premie, rekening houdend met de voorzienbare vermindering van de aanwervingen in 2023.

- De kredietverhogingen in de programma's 005 *Algemene financiering van Actiris* (+6,1 miljoen euro bij de vastleggingen en de vereffeningen), 006 *Ondersteuning van Actiris voor de uitvoering van haar opdracht tot plaatsing en wedertewerkstelling van werkzoekenden* (+7,2 miljoen euro bij de vastleggingen en +16,4 miljoen euro bij de vereffeningen) en 009 *Dienstencheques* (+10,7 miljoen euro bij de vastleggingen en +12,5 miljoen euro bij de vereffeningen). Over het algemeen vloeien die verhogingen hoofdzakelijk voort uit enerzijds de globale stijging van de verschillende aan die ABI toegekende werkingssubsidies voor de implementatie van het tewerkstellingsbeleid, en anderzijds uit de verhoging van de kredieten van BA 16.009.38.01.3131 *Exploitatiesubsidie aan de privéonderneming die de dienstencheques uitgeeft*, die worden opgetrokken naar 250 miljoen euro.

Programma 006 – Ondersteuning van Actiris voor de uitvoering van haar opdracht tot plaatsing en wedertewerkstelling van werkzoekenden

De bovenvermelde kredietverhogingen leggen zowel de vastleggings- als de vereffeningsskredieten vast op 262 miljoen euro. Ze vloeien hoofdzakelijk voort uit een stijging van de kredieten van BA 16.006.15.11.4140 *Werkingsubsidie aan Actiris ter financiering van de premies "Hervorming tewerkstellingssteun"* (+10,3 miljoen euro voor de twee soorten kredieten) en 16.006.15.04.4140 *Werkingsubsidie aan Actiris ter bevordering van de tewerkstelling bij andere openbare instellingen en vzw's – GECEO's programmawet – verhoogde premie* (+6,7 miljoen euro bij de vastleggingskredieten en +15,9 miljoen euro bij de vereffeningsskredieten), gekoppeld aan de schraping van de kredieten bestemd voor de tewerkstellingspremies en de premies voor de intermitterende werknemers in de cultuursector in het kader van de gezondheids crisis (-9,8 miljoen euro in totaal, voor elke soort kredieten).

Het Rekenhof wijst erop dat in de begrotingstabel geen bewijskrachtige verantwoording wordt verstrekt in verband met de bovenvermelde verhoging van de kredieten voor de *Werkingsubsidies aan Actiris voor de financiering van de premies "Hervorming tewerkstellingssteun"*. In die tabel wordt enkel « compensatie » als commentaar vermeld. Deze verantwoordt de verhoging niet die wordt vastgesteld tussen de begroting 2022 en de begroting 2023⁶¹. Volgens de door de administratie meegedeelde informatie gaat het om een nieuwe regeling: die extra middelen zijn bestemd voor een opleidingspremie ter vervollediging van de huidige regeling inzake tewerkstellingssteun.

Het Rekenhof beveelt bijgevolg aan de verantwoording te wijzigen om de inschrijving van die kredieten op adequate wijze te motiveren.

5.4.8 Opdracht 18 – Uitbouw en beheer van het openbaar vervoernetwerk

De vastleggings- en vereffeningsskredieten van die opdracht stijgen met 77,5 en met 82,4 miljoen euro.

Die wijziging heeft voornamelijk betrekking op de kredieten van programma 003 *Beleid van partnership met de Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Brussel (MIVB)*, die hoofdzakelijk zijn bestemd voor de werkings- en investeringssubsidies aan de MIVB, die globaal worden opgetrokken met 82,4 en 82,3 miljoen euro.

⁶¹ Deze stijging beloopt 7,5 miljoen euro in vergelijking met de initiële begroting.

In de investeringssubsidies zijn nu ook de kredieten opgenomen van BA 18.002.16.02.6141 *Kapitaaloverdracht aan de MIVB ter financiering van de uitgaven van de MIVB voor investeringswerken ter verbetering van de commerciële snelheid van het bovengronds tram- en busnet (Avanti)*. Deze waren vroeger ingeschreven in programma 002 *Ontwikkeling en beheer van de infrastructuur van het openbaar vervoer evenals het aanbrengen van kunstwerken*, waaruit ze nu zijn geschrappt (-10,4 en -8,4 miljoen euro).

5.4.9 Opdracht 19 – Bouw, beheer en onderhoud van de gewestwegen, wegeninfrastructuur en -uitrusting

De vastleggingskredieten van deze opdracht stijgen met 5,3 miljoen euro en de vereffeningskredieten met 19,2 miljoen euro.

Die wijzigingen slaan enkel op programma 002 *Ontwikkeling en beheer van de infrastructuur van het wegvervoer, evenals het aanbrengen van kunstwerken*, dat 401,1 miljoen euro vastleggingskredieten en 192,9 miljoen euro vereffeningskredieten krijgt. Deze hebben hoofdzakelijk betrekking op de volgende twee basisallocaties:

- BA 19.002.11.15.7310 *Investeringsuitgaven voor de grote en totale renovatie van de tunnels*: +23,3 miljoen euro bij de vastleggingen en + 23,6 miljoen euro bij de vereffeningen, waardoor de kredieten stijgen naar 185,3 en 53,5 miljoen euro. In de vastleggingskredieten is onder meer een bedrag van 161,8 miljoen euro opgenomen voor de renovatie van de Wet- en Belliardtunnel. De vereffeningskredieten werden aangepast op basis van de planning van de werkzaamheden, in het kader van de uitvoering van het meerjarenplan Tunnels.
- BA 19.002.11.09.7310 *Investeringsuitgaven voor werken aan de wegen en de weginfrastructuur in het kader van de Europese Structuurfondsen 2014-2020 (EFRO)*: -12,5 miljoen euro bij de vastleggingen. De kredieten zijn geschrappt voor deze oude Europese meerjaren-programmering.

In de begroting 2023 wordt op dit programma overigens een provisie van 15 miljoen euro vastleggingskredieten⁶² gehandhaafd voor de dringende en onvoorziene renovaties in de tunnels. Er is echter in geen enkel vereffeningskrediet voorzien voor die dringende uitgaven.

5.4.10 Opdracht 25 – Huisvesting en woonomgeving

De vereffeningskredieten nemen toe met 12,1 miljoen euro (+2,3%) tot 537,5 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022. De vastleggingskredieten nemen toe met 48,8 miljoen euro (+10%) tot 535,8 miljoen euro ten opzichte van de aangepaste begroting 2022.

Hoewel de acties van het Noodplan Huisvesting gekend zijn, maar de uitvoering ervan vertraging oploopt, is er omwille van budgettaire flexibiliteit voor gekozen om een deel van de vastleggings- en vereffeningskredieten toe te wijzen aan een provisioneel krediet. De vereffenings- en vastleggingskredieten belopen respectievelijk 8,4 miljoen euro en 9,0 miljoen euro. Deze kredieten zullen, overeenkomstig de beslissingen die zullen genomen worden van de Regering, in 2023 worden herverdeeld naar de correcte basisallocaties. Het Rekenhof stelt vast dat deze werkwijze nadelig is voor de transparantie van de begroting en ingaat tegen het principe van de begrotingspecialiteit.

Er werd een vastleggingskrediet van 17,1 miljoen euro ingeschreven voor de investeringsdotatie 2023 aan het Woningfonds⁶³. Het vereffeningskrediet op deze basisallocatie bedraagt

⁶² BA 19.002.99.0100.

⁶³ BA 25.007.16.01.6141

slechts 1,3 miljoen euro en houdt geen rekening met de vereffeningen die nodig zijn op de investeringsdotatie van 2023. Wanneer de vereffening van de investeringsdotatie wordt gespreid over 4 jaren is het vereffeningskrediet voor 2023 ondergewaardeerd met 4,3 miljoen euro.

Een krediet van 45 miljoen euro werd ingeschreven voor de terugvorderbare voorschotten aan de BGHM voor de bouw, de renovatie en de sanering van sociale woningen⁶⁴. In het begrotingsontwerp van de BGHM wordt slechts een krediet van 10 miljoen euro ingeschreven⁶⁵. Het krediet voorzien onder opdracht 25 zal worden aangepast aan de door de BGHM gemaakte ramingen bij een volgende begrotingsaanpassing.

5.4.11 Opdracht 30 – Financiering van de Gemeenschapscommissies

De aan deze opdracht toegekende vastleggings- en vereffeningskredieten vertonen een identieke daling met 7 miljoen euro in vergelijking met de aangepaste begroting 2022, voornamelijk door de niet-herneming van de uitzonderlijke dotatie aan de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC), onder meer voor vaccinatielasten in het kader van de gezondheids crisis, alsook door een stijging met 90,0 miljoen euro ten opzichte van dezelfde initiële begroting, en belopen uiteindelijk 631,6 miljoen euro.

Ten opzichte van de initiële begroting 2022 vloeit de bovenvermelde stijging voort uit:

- de aanpassing van de dotaties voor akkoorden uit de non-profitsector en sectorale akkoorden voor het openbaar ambt en ziekenhuizen aan de coëfficiënt van de gemiddelde ontwikkeling van de lonen in het Brussels openbaar ambt, die 1,104 belooft voor het jaar 2023: 54,6 miljoen euro;
- de toekenning van bijkomende dotaties (trekkingsrechten) aan de Franse en aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie (6,8 miljoen euro);
- aanvullende middelen voor de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: een bedrag van 28,6 miljoen euro, dat als volgt is verdeeld:
 - 10 miljoen euro steun aan de OCMW's om hen in staat te stellen het hoofd te bieden aan de uitzonderlijke sociale noden die voortvloeien uit de stijging van de energieprijzen;
 - 11,1 miljoen euro voor de financiering van materies die tot dan toe werden beheerd door de Franse en de Vlaamse Gemeenschapscommissie, in het kader van de beslissing van de Brusselse regering van 23 juni 2022 over de versterking van de coherentie en van de complementariteit van de sociale en gezondheidsmateries en de beroepsinschakeling door de overdracht in 2023 en 2024 naar de GGC en het gewest van bepaalde steunmaatregelen en bepaalde subsidies⁶⁶;
 - 7,5 miljoen euro voor de financiering van een nieuw eerstelijnsbeleid voor steun en verzorging.

Het Rekenhof merkt in verband met deze opdracht op dat de algemene toelichting het volgende preciseert: *“Daarbovenop wordt voorzien in bijkomende middelen om tegemoet te komen aan de extra behoeften van de gemeenschapscommissies (bv. voor COVID, voor het sectoraal akkoord of in het kader van het beheer van de Oekraïne-crisis).”* De initiële kredieten die voor 2023 waren ingeschreven in opdracht 30 omvatten geen uitzonderlijke dotatie meer

⁶⁴ BA 25.005.17.01.8514

⁶⁵ BA 03.002.01.03.9630

⁶⁶ Die overdracht van kosten, « cocomisatie » genoemd, heeft onder andere betrekking op de overname van de individuele steun en de tewerkstellingssteun voor personen met een handicap, evenals van de onthaalbureaus voor nieuwkomers.

voor het beheer van de COVID-19-crisis en geen enkele dotatie in het kader van de integratie van de Oekraïense vluchtelingen.

5.4.12 Opdracht 31 – Fiscaliteit

In vergelijking met de aangepaste begroting 2022 verminderen de vereffeningskredieten met 22,6 miljoen euro (-14%) tot 139,1 miljoen euro, en nemen de vastleggingskredieten af met 14,6 miljoen (-8,7%) tot 154,6 miljoen euro. Deze dalingen zijn vooral te wijten aan het feit dat voorliggend ontwerp geen kredieten voorziet op BA 31.002.55.01.3690 *Annuleringen van vastgestelde rechten uit vorige jaren in het kader van diverse belastingen* (de aangepaste begroting 2022 voorziet 18,0 miljoen euro). Zoals de omschrijving van de basisallocatie aangeeft, worden die kredieten gebruikt voor het budgettair aanrekenen van annuleringen van oude vorderingen van bepaalde belastingen (bijvoorbeeld na verjaring). Volgens het kabinet van de bevoegde minister zijn hiervoor in 2023 geen kredieten meer nodig omdat de annuleringen van die oude vorderingen nog in 2022 zouden worden aangerekend bij de verwerking van de resultaten van de analyse van de beginbalans⁶⁷ van Brussel Fiscaliteit.

Een tweede reden voor de daling zijn de verminderde uitgaven voor het project Smartmove, die dalen tot 12,5 miljoen euro (de aangepaste begroting voorziet 22,3 miljoen euro). In tegenstelling tot 2022 worden de uitgaven in het kader van Smartmove niet langer voorzien op een basisallocatie voor algemene werkingskosten⁶⁸, maar op de nieuwe basisallocatie 31.002.41.01.8142 *Deelnemingen in privébedrijven in het kader van het project Smartmove*⁶⁹. De regering heeft beslist een beroep te doen op externe partners om de uitrol van Smartmove verder op te volgen en bijgevolg zijn de kredieten bedoeld voor de oprichting van een vennootschap.

Voorliggend ontwerp houdt op BA 31.002.72.03.3690 *Diverse belastingen* rekening met 35,0 miljoen euro terugbetalingen van divers onterechte geïnde belastingen en annuleringen van vastgestelde rechten uit vorige jaren⁷⁰. Zoals het Rekenhof al opmerkte in zijn certificeringsverslagen heeft een belangrijk deel hiervan betrekking op gemeentelijke- en agglomeratie opcentiemen. Dit zijn verrichtingen voor derden die niet moeten aangerekend op de gewestelijke uitgavenbegroting. Brussel Fiscaliteit heeft geen detailgegevens vorgelegd die de berekening van de impact hiervan toelaat.

5.4.13 Opdracht 33 – Stedenbouw en erfgoed

De vastleggings- en vereffeningskredieten van die opdracht stijgen met 5,5 en met 2,6 miljoen euro.

In programma 004 *Beleid inzake territoriale ontwikkeling, stadvernieuwing en stedelijke herwaardering* vloeit de stabiliteit van de vastleggingskredieten (159,6 miljoen euro tegenover 159,7 miljoen euro in de aangepaste begroting 2022) evenwel voort uit binnen dit programma vastgestelde bewegingen in tegengestelde zin, voornamelijk met betrekking tot de volgende basisallocaties:

⁶⁷ Naar aanleiding van de opstart van de interface tussen de algemene boekhouding SAP Apollo en de algemene boekhouding van het gewest.

⁶⁸ In de aangepaste begroting zijn de uitgaven in het kader van het project voorzien op BA 31.002.08.01.1211 *Algemene werkingskosten in het kader van het beheer van het fiscale proces*.

⁶⁹ Het betreft een ESR-code 8 uitgave zonder impact op het vorderingensaldo.

⁷⁰ De aangepaste begroting 2022 voorziet op deze BA 38,0 miljoen euro, waarvan half november al 31,6 miljoen werd aangerekend. In 2021 en 2020 werd respectievelijk 39,5 en 30,3 miljoen euro aangerekend.

- BA 33.004.27.03.4322 *Werkingssubsidie aan gemeenten voor het stedelijk beleid - Ontwikkeling van wijken – As 2* (+14,8 miljoen euro). In de begrotingstabel is geen verantwoording opgenomen in verband met de bestemming en het bedrag van de ingeschreven kredieten (20 miljoen euro). De kredieten die in de begroting 2021 waren ingeschreven voor de vastlegging van het programma 2021-2025 voor dat beleid (46,2 miljoen euro) werden immers ten belope van 33,0 miljoen euro vastgelegd.
- BA 33.004.28.01.6321 *Investeringsubsidies aan de gemeenten voor de wijkcontracten* (-31,6 miljoen euro). De middelen worden beperkt tot 43,4 miljoen euro met het oog op de vastlegging van de dertiende serie duurzame wijkcontracten.
- BA 33.004.28.02.6321 *Investeringsubsidies aan de gemeenten voor de stadsvernieuwingscontracten (SVC):* +7 miljoen euro. De middelen worden opgetrokken tot 41 miljoen euro. Volgens de verantwoordingen in de begrotingstabellen zullen ze voornamelijk dienen voor de vastlegging van de subsidies in verband met de goedkeuring van SVC nr. 6. Volgens de algemene toelichting betreft het voorziene bedrag daarentegen de vastlegging van SVC nr. 7.
- BA 33.004.11.01.7200 *Investeringswerken in het vastgoed in het kader van de Stadsvernieuwingscontracten (SVC):* +5,1 miljoen euro. De kredieten belopen 12,6 miljoen euro voor de tenuitvoerlegging van de verrichtingen (studies of werken) in samenhang met de lopende SVC.
- BA 33.004.10.02.7132 *Aankoop van vastgoed bij de privésector in het kader van de stedelijke herwaardering:* +4 miljoen euro. Volgens de verantwoordingen zijn de vastleggingskredieten (8 miljoen euro) bestemd voor de aankoop van gebouwen op basis van de 7 goedgekeurde SVC-programma's.

Wat de vereffeningen betreft, wijzigen de kredieten op de basisallocaties van dit programma niet op significante wijze.

HOOFDSTUK 6

Begrotingsfondsen

Artikel 18 van de ontwerpordonnantie houdende de algemene uitgavenbegroting van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor het begrotingsjaar 2023 preciseert dat « *de variabele kredieten van de organieke begrotingsfondsen worden toegewezen aan de programma's van hun respectieve opdrachten binnen de grenzen van de in de algemene uitgavenbegroting ingeschreven administratieve kredieten op de met de begrotingsfondsen verbonden basisallocaties, geïdentificeerd door de code BFB* ».

Het voornoemde ontwerp bevat geen overzichtstabel van de aan elk fonds toegekende administratieve kredieten. Er is evenmin een ramingsstaat van de overgedragen saldi van de begrotingsfondsen op 31 december 2022 als bijlage opgenomen. Het Rekenhof stelt vast dat, net als in de voorgaande begrotingen, de uitvoerende macht die lacunes nog niet heeft gecorrigeerd.

Voor de fondsen is het gebruik van de in de algemene uitgavenbegroting ingeschreven variabele kredieten beperkt door het bedrag van de toegewezen ontvangsten die werkelijk werden geïnd in de loop van het jaar, in voorkomend geval vermeerderd met het overgedragen reële saldo van het voorgaande boekjaar (het resultaat van het verschil tussen het bedrag van de geïnde ontvangsten en dat van de vastgestelde uitgaven).

De verrichtingen van de begrotingsfondsen (zonder de schuldverrichtingen) vertonen elk jaar een positief resultaat. Enerzijds liggen de geraamde bestemde ontvangsten immers altijd hoger dan de geraamde uitgaven in samenhang met de fondsen, en anderzijds liggen de gerealiseerde ontvangsten altijd hoger dan de gerealiseerde uitgaven, die beperkt zijn tot de in de begroting ingeschreven administratieve kredieten, ongeacht de beschikbare middelen van de fondsen.

De impact op het vorderingensaldo *ex ante*, zoals die blijkt uit de begrotingsdocumenten, van de in 2023 geplande verrichtingen van de begrotingsfondsen beloopt +104,6 miljoen euro, tegenover +84,8 miljoen euro in de aangepaste begroting 2022. Dat positieve resultaat draagt aldus op gunstige wijze bij tot het *ex ante* evenwicht voorgelegd door de regering voor dit boekjaar⁷¹.

Het Rekenhof heeft op basis van de bedragen van de toegewezen ontvangsten (code DRF) en de variabele kredieten (codes F⁷² en E⁷³) die zijn opgenomen in de begrotingstabellen bij de ontwerpen van middelen- en algemene uitgavenbegroting, de volgende tabel opgesteld die de voorzienbare globale impact van de begrotingsfondsen (BF) op het nettobegrotingsaldo en het vorderingensaldo van het jaar 2023 toont.

⁷¹ Cf. punt 2.2 *Berekening van het vorderingensaldo*.

⁷² Variabele vastleggingskredieten.

⁷³ Variabele vereffeningskredieten.

Tabel 14 Impact van de begrotingsfondsen op het begrotings- en het vorderingensaldo van 2023

		Initiële begroting 2023	Aange- paste be- grotting 2022	Vershil
Toegewezen ontvangsten – zonder leningop- brengsten	(1)	346.821	319.370	27.451
Variabele kredieten (vereffeningen) – zonder af- lossingen	(2)	208.643	196.613	12.030
Variabele kredieten (vastleggingen) – zonder af- lossingen	(3)	224.713	207.974	16.739
Nettosaldo van het jaar (BF)	(4)= (1)-(2)	138.178	122.757	15.421
Saldo codes 8 Begrotingsfondsen	(5)	-33.542	-38.005	4.463
Nettosaldo van het jaar (BF) - zonder co- des 8	(6)= (4)+(5)	104.636	84.752	19.884

Bron: tabel opgesteld door het Rekenhof op basis van de begrotingsdocumenten (in duizend euro)

Op het einde van het boekjaar, indien de aan de begrotingsfondsen toegewezen ontvangsten meer bedragen dan de vastgestelde uitgaven, doet het saldo van die verrichtingen (verschillend van de saldi ex ante) het overgedragen saldo van de begrotingsfondsen toenemen (beschikbare middelen).

Tabel 15 Evolutie van de saldi van de begrotingsfondsen (vereffeningsoptiek)

Saldo op 31/12/2021	Geraamd saldo op 31/12/2022	Saldo op 31/10/2022	Geraamd saldo op 31/12/2023
897,6	1.020,4	952,8	1.158,5

Bron: voor de opmaak van deze tabel baseerde
het Rekenhof zich op de SAP-gegevens

(in miljoen euro)

Tussen 31 december 2021 en 31 oktober 2022 zijn de naar de begrotingsfondsen overgedragen saldi geëvolueerd van 897,6 miljoen euro naar 952,8 miljoen euro in vereffeningskredieten. Als de ontvangsten- en uitgavenramingen in samenhang met die fondsen volledig gerealiseerd worden in 2022 en 2023, zou het totale saldo van de beschikbare middelen van de fondsen 1.158,5 miljoen euro kunnen belopen (+260,9 miljoen euro in vergelijking met eind 2021).

HOOFDSTUK 7

Autonome bestuursinstellingen

7.1 Algemeen overzicht

Tabel 16 Evolutie van de begrotingen van de autonome bestuursinstellingen

Autonome bestuursinstelling		Aangepast 2022	Initieel 2023	Verskil	
1^e categorie					
Centrum voor informatica voor het Brusselse Gewest (CIBG)	Ontvangsten	84.512	83.010	-1.502	-2%
	Uitgaven	84.935	85.010	75	0%
	Saldo	-423	-2.000	-1.577	373%
Leefmilieu Brussel (LB)	Ontvangsten	219.818	232.833	13.015	6%
	Uitgaven	219.054	232.069	13.015	6%
	Saldo	764	764	0	0%
Net Brussel, Gewestelijk Agentschap voor Netheid (GAN)	Ontvangsten	295.265	315.340	20.075	7%
	Uitgaven	304.203	324.277	20.074	7%
	Saldo	-8.938	-8.937	1	0%
Brusselse Hoofdstedelijke Dienst voor Brandweer en Dringende Medische Hulp (DBDMH)	Ontvangsten	162.292	167.732	5.440	3%
	Uitgaven	156.461	161.926	5.465	3%
	Saldo	5.831	5.806	-25	0%
Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (BGHFGT)	Ontvangsten	1.600.627	1.621.467	20.840	1%
	Uitgaven	1.600.627	1.621.467	20.840	1%
	Saldo	0	0	0	
Innoviris (Brussels Instituut voor onderzoek en innovatie)	Ontvangsten	68.237	58.669	-9.568	-14%
	Uitgaven	68.109	58.669	-9.440	-14%
	Saldo	128	0	-128	-100%
Brussel Preventie en Veiligheid (BPV)	Ontvangsten	137.955	132.640	-5.315	-4%
	Uitgaven	137.955	132.640	-5.315	-4%
	Saldo	0	0	0	
Brussels Planningsbureau (<i>perspective.brussels</i> /BPB)	Ontvangsten	38.609	38.924	315	1%
	Uitgaven	38.609	41.253	2.644	7%
	Saldo	0	-2.329	-2.329	
2^e categorie					
Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (WFBHG)	Ontvangsten	372.523	429.246	56.723	15%
	Uitgaven	392.843	418.122	25.279	6%
	Saldo	-20.320	11.124	31.444	-155%
Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM)	Ontvangsten	403.456	408.785	5.329	1%
	Uitgaven	505.466	594.559	89.093	18%
	Saldo	-102.010	-185.774	-83.764	82%
Actiris	Ontvangsten	769.284	765.127	-4.157	-1%
	Uitgaven	769.284	765.127	-4.157	-1%
	Saldo	0	0	0	

Autonome bestuursinstelling		Aangepast 2022	Initieel 2023	Verschil	
Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Brussel (MIVB) en Citeo	Ontvangsten	1.333.586	1.433.919	100.333	8%
	Uitgaven	1.394.656	1.460.727	66.071	5%
	Saldo	-61.070	-26.808	34.262	-56%
Haven van Brussel	Ontvangsten	34.762	34.327	-435	-1%
	Uitgaven	34.762	34.030	-732	-2%
	Saldo	0	297	297	
Brupartners	Ontvangsten	4.508	4.815	307	7%
	Uitgaven	4.508	4.815	307	7%
	Saldo	0	0	0	
Brusoc by finance&invest.brussels	Ontvangsten	19.827	26.206	6.379	32%
	Uitgaven	27.873	27.903	30	0%
	Saldo	-8.046	-1.697	6.349	-79%
Brussels Waarborgfonds (BWF)	Ontvangsten	5.512	3.063	-2.449	-44%
	Uitgaven	4.918	3.063	-1.855	-38%
	Saldo	594	0	-594	-100%
Brussel (BDBO) Ontmanteling	Ontvangsten	396	477	81	20%
	Uitgaven	396	477	81	20%
	Saldo	0	0	0	
Iristeam	Ontvangsten	63.132	82.256	19.124	30%
	Uitgaven	62.596	82.329	19.733	32%
	Saldo	536	-73	-609	-114%
Brussel Gas Elektriciteit (Brugel)	Ontvangsten	6.030	6.243	213	4%
	Uitgaven	6.030	6.243	213	4%
	Saldo	0	0	0	
Brussels Hoofdstedelijk Parkeeragentschap (parking.brussels)	Ontvangsten	105.174	123.451	18.277	17%
	Uitgaven	103.124	118.934	15.810	15%
	Saldo	2.050	4.517	2.467	120%
visit.brussels	Ontvangsten	33.729	33.114	-615	-2%
	Uitgaven	33.729	33.114	-615	-2%
	Saldo	0	0	0	
Brussels Agentschap voor de Ondersteuning van het Bedrijfsleven (BAOB)	Ontvangsten	47.120	46.202	-918	-2%
	Uitgaven	49.039	48.492	-547	-1%
	Saldo	-1.919	-2.290	-371	19%
Geconsolideerde instellingen (1^e en 2^e categorieën)	Ontvangsten	5.805.886	6.047.846	241.960	4%
	Uitgaven	5.999.177	6.255.246	256.069	4%
	Saldo	-193.291	-207.400	-14.109	7%
Gedelegeerde opdrachten					
Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (citydev.brussels)	Ontvangsten	83.949		-83.949	-100%
	Uitgaven	108.486		108.486	-100%
	Saldo	-24.537		24.537	-100%
Maatschappij voor Stedelijke Inrichting (MSI)	Ontvangsten	4.309	3.944	-365	-8%
	Uitgaven	4.038	3.944	-94	-2%
	Saldo	271	0	-271	-100%

Autonome bestuursinstelling		Aangepast 2022	Initieel 2023	Verschil	
Fonds d'investissement dans les entreprises culturelles « St'art »	Ontvangsten	1.300	125	-1.175	-90%
	Uitgaven	1.300	125	-1.175	-90%
	Saldo	0	0	0	
finance&invest.brussels (GIMB)	Ontvangsten	8.624	10.653	2.029	24%
	Uitgaven	16.262	10.309	-5.953	-37%
	Saldo	-7.638	344	7.982	-105%
Geconsolideerde instellingen (1^e en 2^e categorieën) + Gedelegeerde opdrachten	Ontvangsten	5.904.068	6.062.568	158.500	3%
	Uitgaven	6.129.263	6.269.624	140.361	2%
	Saldo	-56.441	344	56.785	-101%

Bron: de administratieve begrotingen die als bijlage bij de begrotingsordonnantie (aangepaste begroting 2022) en bij het ontwerp van begrotingsordonnantie (initiële begroting 2023) zijn gevoegd (in duizend euro)

Hierna wordt ingegaan op de belangrijkste opmerkingen.

7.2 Net Brussel, Gewestelijk Agentschap voor Netheid (GAN)

De ontvangsten (315,3 miljoen euro) en de vereffeningskredieten (324,3 miljoen euro) stijgen met 20,1 miljoen euro ten opzichte van de aangepaste begroting 2022. Het tekort van het ontwerp van initiële begroting 2023 bedraagt bijgevolg nog altijd 8,9 miljoen euro.

7.2.1 Ontvangsten

Dotaties

In vergelijking met de aangepaste en initiële begroting 2022 neemt de werkingsdotatie aan het GAN (BA 01.001.01.01.4610) toe met respectievelijk 2,8 en met 18,6 miljoen euro tot 186,1 miljoen euro. De werkingsdotatie van de initiële begroting 2022 wordt verhoogd met compensaties voor de impact, over een volledig jaar, van de indexeringen van de loonmassa⁷⁴ in 2022 (14,8 miljoen euro), voor het personeelsplan (2,1 miljoen euro) en voor de sectorakkoorden (1,7 miljoen euro). De regering legde die compensaties vast door de door haar becijferde impact te vermenigvuldigen met een coëfficiënt inzake te realiseren besparingen van 95,6 %.

Daarnaast stijgt de investeringsdotatie afkomstig van het Fonds voor de preventie, sortering, hergebruik, recycling en nuttige toepassing van afvalstoffen (5,4 miljoen euro, BA 02.001.04.08.6611) met 3 miljoen euro vanwege de restitutie⁷⁵, door het Gewest, van de belasting op afvalverbranding waarvan het bedrag per ton verbrand afval is gestegen van 6,57 naar 15 euro.

Bovendien stijgt de investeringssubsidie van de GOB in het kader van het EFRO-programma 2014-2020 met 1,8 miljoen euro tot 2,3 miljoen euro (BA 02.001.04.09.6611). Het gaat om de aankoop en inrichting van het nieuwe Recypark van Anderlecht.

⁷⁴ De loonmassa (14,8 miljoen euro) die de regering als basis hanteerde om de impact, over een volledig jaar, te berekenen van de indexeringen uit 2022 (14,7 miljoen euro) stemt overeen met de uitgaven codes 11 verminderd met de ontvangsten codes 11 (zonder code 11.40) van de initiële begroting 2022.

⁷⁵ Ten belope van 75 %.

In het kader van datzelfde programma registreerde de GOB echter maar 136.000 euro aan uitgaven in opdracht 03 voor de toekenning van investeringssubsidies aan het GAN, wat niet strookt met het voormelde bedrag.

Eigen ontvangsten

Dit zijn de elementen met betrekking tot de geraamde eigen ontvangsten van het GAN.

- Een nieuwe BA (02.004.02.01.3860) raamt de ontvangsten uit terugvorderingen van bedrijfsvoorheffing die in voorgaande jaren werd betaald, op 3,4 miljoen euro.
- De geraamde ontvangsten in verband met groenestroomcertificaten voor de groene elektriciteit die de verbrandingsoven produceert (16,2 miljoen euro, BA 02.004.03.32.7730) stijgen met 11,6 miljoen euro. Ze betreffen de verkoop van groenestroomcertificaten voor de jaren 2022 en 2023.

7.2.2 Uitgaven

Nettopersoneelsuitgaven

In vergelijking met de aangepaste en de initiële begroting 2022 stijgen de netto-personeelsuitgaven⁷⁶ met respectievelijk 4,6 en met 20,2 miljoen euro tot 174,1 miljoen euro.

De globale toename van die uitgaven in vergelijking met de initiële begroting 2022 (20,2 miljoen euro) is te verklaren door de impact, over een volledig jaar, van de indexerings van de loonmassa in 2022, door het personeelsplan en door de tenuitvoerlegging van de sectorakkoorden betreffende de eindejaarspremies en het telewerk. Ze wordt nagenoeg volledig gefinancierd door de stijging van de werkingsdotatie (zie hoger).

Die ramingen houden geen rekening met de impact van de nieuwe loonindexeringen die in 2023 zijn gepland en die door de regering op 6,5 miljoen euro worden geraamd voor het GAN. Die impact wordt echter gedekt door een provisie in opdracht 06 van de uitgaven van de GOB⁷⁷.

Uitgaven voor energieverbruik

De ramingen van de kredieten voor onderhoud-, herstel- en gebruikskosten voor rijdend materiaal⁷⁸ (BA 01.002.08.13.1211) en voor verbrandingskosten (BA 02.001.08.12.1211) blijven gehandhaafd op respectievelijk 7,5 en 34,3 miljoen euro.

Een op 1,7 miljoen euro geraamd bedrag voor brandstof en een op 9 miljoen euro geraamd bedrag voor verbrandingskosten, waaronder gas, zouden voor het GAN zijn ingeschreven in « *opdracht 06 van de uitgaven van de GOB* », in een algemene provisie die de impact van de gestegen energiekosten moet dekken (inclusief voor de verbranding van afval).

Brussel-energie, de uitbater van de verbrandingsoven en dochteronderneming van het GAN, is er overigens niet in geslaagd aan te sluiten bij de aankoopcentrale⁷⁹ van Sibelga, die voor de Brusselse overheden de aankoop van gas (en elektriciteit) regelt via overheidsopdrachten.

⁷⁶ Uitgaven - ontvangsten codes 11.

⁷⁷ In de loop van het boekjaar 2023 zal een begrotingscontrole worden uitgevoerd om de benodigde middelen over te dragen van opdracht 6 naar opdracht 24 van de uitgavenbegroting van de GOB.

⁷⁸ Waaronder de brandstofkosten.

⁷⁹ NRCLICK.

Om bij die centrale aan te sluiten, moet Brussel-energie wachten tot een volgende overheidsopdracht wordt geplaatst (volgens het GAN zou dat in 2026 gebeuren).

Andere uitgaven

De voornaamste stijgingen van vereffeningskredieten in vergelijking met de aangepaste begroting 2022 betreffen:

- de uitgaven voor informaticamateriaal en IT-diensten (BA 01.002.08.18.1211), voor de aankoop van ICT-diensten bij Iristeam (BA 01.002.08.36.1221) en voor informatica-investeringen (BA 01.002.11.03.7422), meer bepaald vanwege de complete reorganisatie van de IT-dienst ingevolge het herontwikkelingsplan van het GAN: +4,6 miljoen euro;
- de betaling aan het gewest van de opbrengst van de belasting op de afvalverbranding (BA 02.001.08.09.1250) omdat de belasting per ton verbrand afval evolueerde van 6,57 naar 15 euro: +4 miljoen euro;
- de aankoop van vuilniszakken, vuilnisbakken, kleine containers en andere recipiënten (BA 02.001.08.02.1211), meer bepaald voor de ophaling van organisch afval waarvoor de sorteerplicht in voege treedt op het einde van het eerste halfjaar van 2023: +2,8 miljoen euro;
- de werkzaamheden voor de verbouwing van stelplaatsen en van de garage van het GAN en voor de bouw van recyparks (BA 02.001.11.01.7200): +2,3 miljoen euro;
- de kosten van publicaties en publiciteit (BA 01.002.08.19.1211) vanwege de uitrol van een nieuwe communicatiestrategie die gericht is op de burgers: +1,8 miljoen euro.

De significante daling van de vereffeningskredieten in vergelijking met de aangepaste begroting 2022 betreft:

- de aankopen van voertuigen voor de vuilophaling (BA 02.001.11.04.7410) en de reiniging (BA 03.001.11.01.7410): -3,9 miljoen euro.

Er zijn geen kredieten meer voorzien op de BA voor kosten betreffende de prestaties van een sociaal secretariaat (BA 01.002.08.28.1211). De kredieten die in voorgaande jaren op die BA werden ingeschreven, waren bedoeld voor de vervanging van de loonbeheerssoftware. Die problematiek is nu onderdeel van een ruimere denkoefening over de IT-tools van het GAN die moet resulteren in een roadbook en een investeringsplan. De aandacht gaat daarbij in het bijzonder uit naar:

- de integratie van de gewestelijke tools;
- de IT-veiligheid;
- de digitalisering van de relaties met de personeelsleden;
- de evaluatie van de noodzaak om bepaalde computerprogramma's te moderniseren of te vervangen, waaronder de loonbeheerssoftware (Cumulus).

7.3 Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (BGHFGT)

Het begrotingsontwerp wordt voorgelegd in evenwicht. De ontvangsten en de vereffeningskredieten stijgen met 20,8 miljoen euro (+1,3%) tot 1.621,5 miljoen euro ten opzichte van de aangepaste begroting 2022. De stijging is te wijten aan een toename van de aflossingen van leningen en de rentevoeten.

Zoals voorgaande jaren merkt het Rekenhof op dat de ontvangsten van opdracht 05 ten onrechte worden voorzien in opdracht 01. De regel van de begrotingsspecialiteit vraagt echter dat ontvangsten en andere uitgaven van eenzelfde opdracht onder aparte daarvoor voorziene basisallocaties van die opdracht worden gebracht.

7.4 Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM)

In het begrotingsontwerp 2023 nemen de ontvangsten met 5,3 miljoen euro (+ 1,32%) toe tot 408,8 miljoen euro ten opzichte van de aanpassing van de begroting 2022. De vereffeningskredieten stijgen met 89,1 miljoen euro (+ 17,63%) tot 594,6 miljoen euro. Het voorgelegde begrotingsontwerp heeft een begrotingstekort van 185,8 miljoen euro en een positief vorderingsaldo van 8,1 miljoen euro. De vastleggingskredieten nemen toe met 64,3 miljoen euro (+ 11,68%) tot 614,3 miljoen euro.

Het Gewestelijk Huisvestingsplan (GHP), dat eind 2004 werd gelanceerd, voorziet in de bouw van 5.000 nieuwe openbare woningen, bestemd voor verhuur, waarvan 3.500 sociale en 1.500 woningen voor middeninkomens. De bouw van de woningen is toevertrouwd aan drie openbare huisvestingsoperatoren: de BGHM (4.000), het Woningfonds (500) en de SFAR⁸⁰ (500). Het GHP wordt deels gefinancierd door het Gewest ten belope van 440 miljoen euro (gesubsidieerde deel)⁸¹. Voor woningen die door de BGHM worden gebouwd (of gefinancierd in het geval van de SFAR⁸²), bedraagt de gewestelijke subsidie 50% bij sociale woningen en 33,33% bij woningen voor middeninkomens⁸³. Op basis van de laatste beschikbare cijfers van 31 december 2021 zijn door de BGHM en de SFAR 2.001 sociale woningen (57,17% vergeleken met het streefcijfer van 3.500) en 466 woningen⁸⁴ voor middeninkomens (46,60% vergeleken met het streefcijfer van 1.000) gerealiseerd. Hiervoor heeft de BGHM 228,6 miljoen euro subsidies van het Gewest aangewend, wat neerkomt op 51,96% van de totale gewestelijke subsidie voor het GHP.

De BGHM doet voor drie projecten een beroep op publiek-private partnerschappen. De gesloten PPS-overeenkomsten genereren gedurende verschillende jaren betaalverplichtingen. De periodieke financieringskosten van deze PPS-projecten worden voor 50% aangerekend op de subsidies van het Gewest. Wanneer rekening wordt gehouden met deze langlopende verplichtingen, is reeds 54,57% van de subsidies van het Gewest aangewend.

Gelet op het feit dat de raming van het gesubsidieerde deel van het GHP dateert van eind 2004 en dat de inflatie en de bouwkost zijn gestegen, zal de subsidiëring van 440 miljoen euro niet volstaan om het volledige GHP te realiseren. In 2023 zijn hiervoor nog geen bijkomende kredieten ingeschreven. Ook voor het investeringsprogramma Alliantie Wonen (AW) is het aangewezen na te gaan of de toegekende subsidiëring van 598 miljoen euro aan de BGHM nog zal volstaan om het volledige programma te realiseren.

De kredieten voor de gewestelijke solidariteitstoelage⁸⁵, die 75% van het maatschappelijk tekort van de Openbare Vastgoedmaatschappijen (OVM's) dekt, belopen 39,7 miljoen euro en zijn niet gewijzigd ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022. Bij de begrotingsaanpassing 2023 zullen de nodige kredieten worden aangevuld op basis van de rekeningen 2022 van de OVM's.

⁸⁰ Dochtermaatschappij van finance.brussels

⁸¹ De woningen, die zijn opgetrokken door het Woningfonds, worden niet gesubsidieerd. Het Woningfonds ontving wel 100 miljoen euro aan terugvorderbare voorschotten.

⁸² De bouw gebeurt door de SFAR maar de subsidies verlopen via de BGHM aan de SFAR.

⁸³ De subsidies worden toegekend op het moment van de voorlopige oplevering.

⁸⁴ 144 woningen voor middeninkomens werden evenwel gewijzigd naar sociale woningen.

⁸⁵ BA 05.001.01.11.4610

7.5 Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (WFBHG)

Ten opzichte van de aangepaste begroting 2022 nemen de vastleggingskredieten toe met 35,1 miljoen euro (+ 9,28%) tot 413,7 miljoen euro en kennen de vereffeningskredieten eveneens een toename met 25,3 miljoen euro (+ 6,43%) tot 418,1 miljoen euro. De ontvangsten stijgen met 56,7 miljoen euro (+ 15,23%) tot 429,2 miljoen euro. Hierdoor heeft het WFBHG een begrotingsoverschot van 11,1 miljoen euro en een negatief vorderingensaldo van 12,1 miljoen euro.

7.5.1 Ontvangsten

De investeringsdotatie vanwege de GOB is ondergewaardeerd met 4,3 miljoen euro omdat hiervoor onvoldoende vereffeningskredieten zijn voorzien (zie opdracht 25).

7.5.2 Uitgaven

De beheersovereenkomst 2022-2026 tussen het gewest en het Woningfonds bepaalt dat het Fonds zich verbindt tot het opzetten van nieuwe programma's voor de ontwikkeling van koopwoningen (80 woningen per jaar). Hiervoor zijn momenteel geen kredieten ingeschreven.

7.6 Actiris

De initiële begroting 2023 wordt in evenwicht voorgesteld. De vastleggingskredieten, de vereffeningskredieten en de ontvangsten belopen 765,1 miljoen euro, i.e. een daling met 4,2 miljoen euro (- 0,5 %) in vergelijking met de aangepaste begroting 2022.

7.6.1 Uitgaven

Algemene uitgaven om de realisatie van de opdrachten van Actiris te verzekeren

De kredieten met betrekking tot de lonen en de sociale lasten houden rekening met de indexeringen van februari, april en juni alsook december 2022 (+ 6,1 miljoen euro), wat de voornaamste verklaring vormt voor de evolutie van de kredieten betreffende personeelskosten.

De initiële begroting 2023 houdt echter geen rekening met de voor het jaar 2023 geplande indexeringen. Er werd evenwel een provisie ingeschreven op opdracht o6 van de uitgaven van de GOB die is bestemd om de nieuwe, in 2023 geplande loonindexeringen te dekken.

7.6.1.1 Opdracht 23 – Relanceplan – COVID-19 (-12,4 miljoen euro, - 89 %)

De verschillende in het relanceplan opgenomen maatregelen worden niet meer verlengd in 2023 en werden weer geïntegreerd in de begroting van Actiris. Het resterende budget dient hoofdzakelijk om de laatste in 2023 te vereffenen schijven van subsidies te dekken (onder meer de Phoenix-premie).

7.7 Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Brussel (MIVB)

Ten opzichte van de aangepaste begroting 2022 trekt de initiële begroting 2023 de ontvangstenramingen op naar 1.433,9 miljoen euro (+100,3 miljoen euro) en de vereffeningskredieten

naar 1.460,7 miljoen euro (+66,1 miljoen euro). Het begrotingstekort van het dienstjaar belooft bijgevolg 26,8 miljoen euro. Het ESR-vorderingensaldo belooft overigens -32,5 miljoen euro⁸⁶, overeenkomstig de regeringsbeslissing.

Vóór de begrotingsbesprekingen raamde de MIVB het ESR-vorderingensaldo op -148,5 miljoen euro. Om het door de regering vastgelegde saldo (-32,5 miljoen euro) in acht te nemen, diende de MIVB haar geraamde begrotingsuitgaven te verminderen met 116 miljoen euro⁸⁷. Er zijn in "opdracht 06 van de uitgaven van de GOB" echter kredieten (provisies) ingeschreven voor een deel van de uitgaven in kwestie (cf. infra).

7.7.1 Ontvangsten

Werkingsdotatie

De werkingsdotatie (BA 03.001.01.01.4610) bedraagt 478 miljoen euro (+36,5 miljoen euro ten opzichte van de aangepaste begroting 2022). In vergelijking met de 400 miljoen euro werkingsdotatie van de initiële begroting 2022 maakt de verhoging met 78 miljoen euro het mogelijk de impact, op jaarbasis, te compenseren van de indexeringen van de loonmassa in 2022 (68,7 miljoen euro) en het niet-indexeren van de tarieven in 2023 (9,3 miljoen euro).

De loonmassa (660,2 miljoen euro) die de regering hanteerde als basis voor de berekening van de impact op jaarbasis van de indexeringen van 2022 (68,7 miljoen euro), stemt overeen met de totale uitgaven met codes 11⁸⁸ van de initiële begroting 2022 vermenigvuldigd met een coëfficiënt van 96,5 %.

Er wordt echter geen rekening gehouden met de verminderingen van de RSZ-bijdragen die de MIVB in de ontvangsten-BA 05.003.03.10.3860⁸⁹ op 15 miljoen euro raamde. Die ontvangsten zouden nochtans moeten worden afgetrokken van de loonmassa die als basis dient voor de berekening van de indexeringen.

De regering is overigens van oordeel dat de MIVB haar loonmassa te hoog heeft geschat bij het opstellen van haar initiële begroting 2022 en denkt dankzij die coëfficiënt van 96,5 % tot een meer realistisch beeld te komen.

Die berekeningswijze is echter gebaseerd op oude gegevens, die op normatieve wijze worden aangepast, zonder rekening te houden met de specifieke kenmerken en de meer recente ramingen van de instelling.

Andere ontvangsten

In vergelijking met de aangepaste begroting 2022, is de globale stijging van de andere ontvangsten (63,9 miljoen euro) voornamelijk te verklaren door de volgende elementen:

- de investeringsdotatie voor de grote uitzonderlijke projecten, die wordt opgetrokken naar 286,9 miljoen euro (+22,8 miljoen euro);
- de investeringsdotaties voor de zogenoemde klassieke investeringen en de visums, die 143 miljoen euro bedragen (-6,1 miljoen euro);
- de vervoersontvangsten, die 202,1 miljoen euro belopen (+17 miljoen euro). De raming van die ontvangsten is gebaseerd op de hypothese dat de gebruikersfrequentie na de

⁸⁶ Hetzelfde bedrag als dat van de initiële begroting 2022.

⁸⁷ 36,2 miljoen euro voor personeelsuitgaven, vermeerderd met 79,8 miljoen euro in verband met de werkingskosten.

⁸⁸ Zonder code 11.40.

⁸⁹ Ontvangen subsidies (RSZ, accijnsvrijstellingen, etc.)

COVID-19-crisis progressief terug zal toenemen en houdt rekening met de daling van de tarieven voor 65-plussers;

- de dotatie van 89,2 miljoen euro (+15,1 miljoen euro) voor de implementatie van het programma voor de uitbouw van het aanbod;
- de ontvangsten in verband met de swap voor brandstof die zijn vastgelegd op 14,6 miljoen euro (+10,1 miljoen euro) als gevolg van de sterke stijging van de dieselprijs⁹⁰;
- de dotatie voor de preferentiële tarieven, die 78,8 miljoen euro bedraagt (+4,2 miljoen euro). Die stijging is toe te schrijven aan de toekenning van een compensatie voor de daling van de tarieven voor 65-plussers.

7.7.2 Uitgaven

7.7.2.1 Vereffeningskredieten

Personeelsuitgaven

De personeelsuitgaven⁹¹ stijgen in vergelijking met de aangepaste en de initiële begroting 2022 met respectievelijk 16,9 en 48,1 miljoen euro tot 754,5 miljoen euro.

De MIVB heeft voor haar raming van de loonmassa 2023 rekening gehouden met een kleiner aantal VTE dan werd gehanteerd bij het opstellen van de initiële begroting 2022. Zo ligt de stijging van de uitgaven met 48,1 miljoen euro ten opzichte van de initiële begroting 2022 20,5 miljoen euro lager dan de door de regering berekende vermeerdering van de werkingsdotatie met 68,7 miljoen euro, ter compensatie van de impact op jaarbasis van de indexeringen van 2022.

Om de door de regering besliste doelstelling inzake ESR-vorderingensaldo te halen, heeft de MIVB overigens een bedrag van 36,2 miljoen euro uit haar uitgavenramingen gehaald. Dat bedrag heeft voornamelijk betrekking op de nieuwe loonindexeringen die in 2023 worden verwacht. In een algemene provisie « *opdracht 06 van de uitgaven van de GOB*⁹² » is echter een bedrag van 29,4 miljoen euro ingeschreven om die nieuwe indexeringen te dekken.

Algemene werkingskosten

De algemene werkingskosten⁹³ belopen globaal 245,5 miljoen euro (+36,6 miljoen euro). Om de doelstelling inzake het ESR-vorderingensaldo te halen, houdt die raming geen rekening met de inflatie op de energie-uitgaven, die de MIVB op 78,8 miljoen euro raamt.

In « *opdracht 06 van de uitgaven van de GOB* » is echter een algemene provisie ten belope van 100 miljoen euro ingeschreven om de impact van de stijging van de energiekosten te dekken. Het deel van de provisie dat specifiek naar de MIVB zal vloeien, werd niet aan het Rekenhof meegedeeld.

⁹⁰ De uitgaven/ontvangsten met betrekking tot die swap worden aangerekend onder code 8. De Swap-dekking heeft dus geen impact op het nettosaldo van de instelling.

⁹¹ Codes 11.xx.

⁹² In de loop van het boekjaar 2023 zal een begrotingscontrole worden uitgevoerd om de benodigde middelen over te dragen van opdracht 6 naar opdracht 18 van de uitgavenbegroting van de GOB.

⁹³ Codes 12.11, 12.12 en 12.21.

Investeringsprogramma's

De uitgaven in verband met de investeringsprogramma's⁹⁴ (487,7 miljoen euro) stijgen globaal met 18 miljoen euro. Die stijging is voornamelijk toe te schrijven aan de volgende elementen:

- de aankopen van voertuigen (programma 003): -28,1 miljoen euro;
- de nieuwbouw en renovatie van gebouwen (programma 004): +39,3 miljoen euro wegens werken aan de metrostelplaats Erasmus, de uitbreiding van de busstelplaats Marly, studies voor de site van Haren en Schaarbeek Vorming en het onderhoud van de gebouwen;
- de wegen- en netwerkwerkzaamheden (programma 006): +8,4 miljoen euro, onder meer wegens de uitbreiding van de metrolijn Noord-Bordet en werken op de nieuwe tramlijn naar Neder-Over-Heembeek.

Het Rekenhof stelt vast dat het totaalbedrag van de vereffeningskredieten in verband met de investeringsprogramma's (487,7 miljoen euro) 78,3 miljoen euro lager ligt dan de uitgaven die in 2023 zijn ingeschreven in het meerjareninvesteringsprogramma van de MIVB⁹⁵ (566 miljoen euro). Er werd bijgevolg een hypothese van onderbenutting toegepast op de uitgaven van het plan, zowel bij de klassieke investeringen (in verband met het onderhoud van het materieel, de toegankelijkheid en de veiligheid) als bij de strategische investeringen. Het programma zal dus moeten worden aangepast op basis van het door de regering vastgelegde meerjarenbegrotingstraject.

7.7.3 Vergelijkende analyse van de investeringsdotaties en de investeringsuitgaven

	Uitvoering 2019	Uitvoering 2020	Initiële begroting 2021	Aangepaste begroting 2021	Uitvoering 2021	Initiële begroting 2022	Aangepaste begroting 2022	Initiële begroting 2023
Uitgaven investeringsprogramma's	393.349	341.773	494.865	471.522	392.412	487.193	469.689	487.730
Gewestelijke investeringsdotaties	387.878	315.872	439.508	418.884	417.843	432.449	413.323	429.961
Dotaties Beliris	98.629	76.130	55.000	52.638	50.997	54.743	54.743	54.194
Verschil Dotaties - Investeringsprogramma's	93.158	50.229	-357	0	76.428	-1	-1.623	-3.575

Bron: gegevens van het Rekenhof

(in duizend euro)

Bij de opmaak van de begrotingen worden de vereffeningskredieten in verband met de investeringsprogramma's van de MIVB over het algemeen in overeenstemming gebracht met de door het gewest en de federale Staat (Beliris) toegekende investeringsdotaties⁹⁶.

Bij het afsluiten van de begrotingen liggen de uitgaven die in het kader van die programma's werden gerealiseerd, al verschillende jaren veel lager dan de ontvangen dotaties, soms meer dan 50 miljoen euro lager.

Wegens de aanzienlijke exploitatietekorten van de laatste jaren als gevolg van de COVID-19-crisis dient de MIVB die overschotten van investeringsdotaties (of van kapitaalsubsidies) te bestemmen voor de financiering van de exploitatiekosten om haar boekhoudkundig resultaat te verbeteren.

⁹⁴ Programma's 003 tot 007 van opdracht 01 *Basisprestaties verbonden met het openbaar dienstenaanbod*, ongeacht de economische aard van de uitgaven.

⁹⁵ Geactualiseerd tijdens de begrotingsonderhandelingen van oktober. Dat plan maakt deel uit van het contract van openbare dienst van de MIVB.

⁹⁶ Net zoals de aangepaste begroting 2021 en de initiële begroting 2022.

Het gevolg daarvan is dat de verdeling bij de opmaak van de begrotingen tussen investeringsdotaties en werkingsdotaties, die geacht worden uitgaven van verschillende aard te financieren, *in fine* niet overeenstemt met de werkelijke financieringsbehoeften die worden vastgesteld bij het afsluiten van de begrotingsjaren.

7.8 Visit.brussels

Het begrotingsontwerp wordt voorgelegd in evenwicht. Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022 dalen de ontvangsten en uitgaven met 0,6 miljoen euro (-1,8%) tot 33,1 miljoen euro. In tegenstelling tot wat in de verantwoording staat, houden de uitgavenkredieten voor bruto bezoldigingen⁹⁷ nog geen rekening met indexaties. Deze zullen worden verwerkt in de aangepaste begroting. Voor vier projectsubsidies van de GOB⁹⁸ in het kader van opdracht 29, zijn er afwijkingen vastgesteld met de bedragen die ingeschreven zijn bij de GOB.

⁹⁷ BA 01.001.07.01.1111

⁹⁸ BA 02.001.03.05.4160, BA 02.001.03.06.4160, BA 02.001.03.07.4160 en BA 02.001.03.10.4160

BIJLAGE 1 – Evolutie van de kredieten per opdracht

O	Algemene uitgavenbegroting	Aanpassing 2022		Initieel 2023		Totaal verschil			
		Vastl.	Vereff.	Vastl.	Vereff.	Vastl.	Vereff.	Vastl.	Vereff.
01	Financiering van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement	51.500	51.500	57.200	57.200	5.700	11%	5.700	11%
02	Financiering van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering	28.396	28.396	29.752	29.752	1.356	5%	1.356	5%
03	Gemeenschappelijke initiatieven van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	241.512	217.772	285.762	189.166	44.250	18%	-28.606	-13%
04	Beheer van de human resources en de materiële middelen van de GOB, evenals de administratieve vereenvoudiging op gewestvlak	170.649	170.135	180.407	179.893	9.758	6%	9.758	6%
05	Ontwikkeling van een gelijkedansenbeleid	4.545	4.575	4.723	4.723	178	4%	148	3%
06	Financieel en budgettair beheer en controle	797.977	813.703	1.096.131	1.096.131	298.154	37%	282.428	35%
07	Het beheer inzake informatie- en communicatietechnologie (ICT)	92.593	90.081	93.143	90.631	550	1%	550	1%
08	Grondregiebeleid	79.309	67.384	52.510	53.965	-26.799	-34%	-13.419	-20%
09	Brandbestrijding en Dringende Medische Hulpverlening	128.498	128.498	132.846	132.846	4.348	3%	4.348	3%
10	Ondersteuning en begeleiding van de plaatselijke besturen	929.554	882.369	896.616	912.727	-32.938	-4%	30.358	3%
11	Financiering van de erediensten en de seculiere morale bijstand	6.461	6.403	7.596	7.457	1.135	18%	1.054	16%
12	Ondersteuning van economie en landbouw	198.351	226.718	113.497	144.858	-84.854	43%	-81.860	-36%
13	Promotie van de buitenlandse handel, het aantrekken van buitenlandse investeringen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en internationalisering van de ondernemingen	33.665	35.197	39.083	35.776	5.418	16%	579	2%
14	Ondersteuning van het wetenschappelijk onderzoek	67.949	68.974	66.302	67.391	-1.647	-2%	-1.583	-2%
15	Promotie van de energiedoeltreffendheid en regulering van de energiemarkten	59.635	54.281	88.712	72.877	29.077	49%	18.596	34%
16	Ondersteuning en bemiddeling bij arbeidsaanbod en -vraag	1.012.613	996.297	1.007.617	1.008.861	-4.996	0%	12.564	1%
17	Ontwikkeling en promotie van het mobiliteitsbeleid	50.657	46.734	53.725	48.123	3.068	6%	1.389	3%
18	Uitbouw en beheer van het openbaar vervoernetwerk	1.132.495	1.108.528	1.210.037	1.190.862	77.542	7%	82.334	7%
19	Bouw, beheer en onderhoud van de gewestwegen, wegeninfrastructuur en -uitrusting	411.765	187.057	416.639	205.890	4.874	1%	18.833	10%
20	Ontwikkeling van het bezoldigd personenvervoer, met uitsluiting van het openbaar vervoer	2.733	2.846	2.806	2.919	73	3%	73	3%
21	Ontwikkeling van het kanaal, de haven, de voorhaven en de aanhorigheden met het oog op een betere, duurzame stedelijke mobiliteit door een multimodale aanpak en de economische ontwikkeling als generator van werkgelegenheid	17.752	17.636	19.624	19.508	1.872	11%	1.872	11%
22	Beleid inzake waterproductie en watervoorziening, technische reglementering inzake de kwaliteit van het drinkwater, de zuivering van het afvalwater en de riolering	59.534	54.454	61.726	60.686	2.192	4%	6.232	11%
23	Milieubescherming, Natuurbehoud, Dierenwelzijn en voor participatieve democratie	196.767	190.709	207.336	199.336	10.569	5%	8.627	5%
24	Afvalophaling en -verwerking	203.597	203.617	209.002	209.002	5.405	3%	5.385	3%
25	Huisvesting en woonomgeving	488.150	526.885	537.472	539.220	49.322	10%	12.335	2%
27	Stadsbeleid	36	36	7	7	-29	-81%	-29	-81%
28	Statistieken, analyses en plannificatie	36.991	36.991	36.666	36.666	-325	-1%	-325	-1%
29	Toerisme, externe betrekkingen en promotie van het imago van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	54.711	51.292	45.419	49.045	-9.292	-17%	-2.247	-4%
30	Financiering van de Gemeenschapscommissies	638.599	638.599	631.627	631.627	-6.972	-1%	-6.972	-1%
31	Fiscaliteit	169.253	161.684	154.604	139.108	-14.649	-9%	-22.576	-14%
32	Brussel Openbaar Ambt	15.576	15.662	15.090	14.277	-486	-3%	-1.385	-9%
33	Stedenbouw en Erfgoed	269.692	195.462	276.276	196.995	6.584	2%	1.533	1%
	Totale uitgaven	7.651.515	7.280.475	8.029.953	7.627.525	378.438	5%	347.050	5%

Bron: de begrotingstabel die als bijlage en bij het ontwerp van begrotingsordonnantie is gevoegd

(in duizend euro)

Er bestaat ook een Franse versie van dit verslag.
Il existe aussi une version française de ce rapport.

U kunt dit verslag raadplegen of downloaden op de website van
het Rekenhof.

ADRES
Rekenhof
Regentschapsstraat 2
B-1000 Brussel

TEL.
+32 2.551 81 11

www.rekenhof.be